

Donna Diana.

Veseloigra v treh dejanjih.

Španjski spisal
Don Avgustin Moreto.

Po C. A. Westovi predelavi poslovenil

JOS. CIMPERMAN.

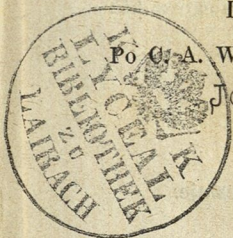
Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1875.

O s o b e.

- Don Diego**, grof in vladar v Barceloni.
Donna Diana, dedna princezinja, njegova hči.
Donna Lavra, } njegovi sestričini.
Donna Fenisa, }
Don Cezar, princ iz Urgela.
Don Louis, princ iz Bearne.
Don Gaston, grof iz Foix.
Perin, tajnik in sovétnik } princezinje.
Floretta, hišna }
Dvorski strežniki.
-

Igra se vrši v Barceloni ob času katalonijske neodvisnosti.

PRVO DEJANJE.

Prvi prizor.

Galerija v knezovi palači. (Don Cezar sedi klavrn v naslonjaču. Perin stoji, opazujoč ga, nekoliko oddaljen za njim. Čestokrat pogleda vkrog sebe, kot bi se bal, da ga kedo zapazi.)

Perin (za-sé).

Saj mislil sem! Tu spet sedi ubogi,
Glavó povešajoč v nadlogi.
Zaljubljen je, prav dobro sem vgenil.

Don Cezar (izdihne).

Perin.

Izdih? Gorjé! Čas je začeti.
Primoram ga, da ból mi bo odkril.
(Previdno se bliža princu.)

Don Cezar (za-sé).

Čemu le njo? To bitje brez srcá! —
Oj, misli vže nij moči mi strpeti!

Perin (za-sé).

Resnično! Lepi kip od broná tá,
Diano ljubi. — Za-nj pač žal mi je.
(Naprej stopivši.)

Presvetli princ! —

Don Cezar (osupnen vstanši).

Kaj je?

Perin.

Opróstitute,
Da drznem se, princ milostivi, —

Don Cezar (izbrihtavši se).

Perin, zemljak moj, bog Te živi!

Perin (smehljajoč se).

Najedenkrat veseli ste, svetlóst? —
Ta stvar je čudno zamotána,
A všeč mi je. Vam moč je čez-se dana,
In človek tak je še v verigah próst.

Don Cezar.

Perin, kar praviš, ne umejem jaz.

Perin.

Ne, res ne? — Princ, pošten je moj obraz!
 Če se potoži, mora ból neháti.
 Spovejte se! Nič treba nij skriváti.
 Vi — ljubite!

Don Cezar.

Nij res, Perin.

Perin.

Pa! pa!

Nikar v ljubezni me učiti;
 Kder dim je, mora plamen biti.

Don Cezar.

Imaš li kaj ukaza?

Perin.

Da,

Gospod, od srca tega, ki časti
 In ljubi Vas. Vi ste še mlada kri,
 In póleg princ, ter vzor junakom,

Pa moj zemljak, — ves moj ukaz je to.
 Če Vaša milost svèt moj izvrši,
 Prišla Vam sreča hitrim bo korakom.

Don Cezar

(zaupljivo ga prijemši za roko).

Zaupam Ti, Perin.

Perin

(ozrši se, če nikdo ne posluša).

Svetlóst, kedo

Pa je, povejte mi, kedo?

Fenisa ali Lavra? A čemu

Vprašujem in omenjam onih tu?

Te kraljevine dedinja, Diana,

Ta je, kaj ne? vlovila v mrežo Vas.

Moj blagi princ! njej milost je neznana.

Ponosnost njena sluje kot njen kras.

Don Cezar.

Prijatelj, čar je to. Kdo pač verjame,
 Da nam srce ponos tak mrzel vname!

Perin.

Da! kakor je; to čudne je moči,

Moj ljubi princ! O tem kaj več pozneje.

Zdaj prosim, milost Vaša mi odkrij,

Kako očarala Diana Vam srcé je.

Don Cezar.

Godóv leskot me je pripeljal sem,
 Ki Barcelono daleko slavé.
 Še zunaj o posebnem sem značaji
 Diane čul pogovore ljudij,
 Čul, da bi oča dedinjo kraljestva
 Rad knezov kojemu dal za soprogo.
 Grof iz Foix, moj strijčnik, kakor princ
 Iz Bearne, polna srčnosti in željna
 Oba, skusíti srečo, sta bahala
 Na dvoru našem glasno se zato.
 Brezumen se je meni govor zdel
 Skoráj, a vendar me pregovorita
 Prijatelja, da šel sem na turnir.
 Ko semkaj smo prišli, sem v gledal jaz
 Diano. Lepša zdela se mi nij,
 Kot žén katera, ki jih videl sem.
 Brez mika je bilà nje vzvišenost
 In ljubiti je nijsem hrepenel.
 Mej tem pa se začel je bil turnir.
 Da sreča mi je vgodna bila, veš:
 V vseh bojih premagalec bil sem jaz,
 Slavilo ljudstvo moje je imé.
 Bolj radoveden kot sicer zbudén,
 Pogled sem dvignil gori na balkon,
 Kder v venci dvorskih je sedela dam

Diana, ter je gledala naš boj.
 Občudovanija znak menil jaz
 Sem tudi videti pri njej. To je
 Začetek.

Perin.

Stvar jasni se, moj gospod!

Don Cezar.

Osupnen na ponosnem nje obrazi
 Zapazim malomarnost, dolgčas le.
 To zbode častni moj pohlep. Novó,
 Pomnoženo sem čutil moč in čuda
 Sem neki delal z mečem. Zrak protresal
 Razveseljenega je ljudstva vrisk.
 A mrzel je postajal vedno bolj
 Obraz Dianin. Marmeljnatí kip
 Nepremekljiv stojí tako v kričeči
 Množini ljudstva. Legek je zasmeh
 Na čelu nje ponosnem pač veljal
 Le meni, ki izbegan ves in plah
 Zapustil krog sem urno; od takrat
 Več nijsem jaz jaz sam.

Perin.

To strup je bil!

Don Cezar.

Lepota, ki me nij genila prej,
 Dokler me nij bil ranil njen ponos,
 Nepremagljiva zdi se meni zdaj,
 In slednji dan nov mik si pridobó;
 Mogočno vlada v srci slika njé.
 Ubežati ne morem, in bojim
 Približati se njej. Sramota, strah
 Me tare. Vganka je le-tó srcé!
 Zasmeh rojeva srčno poželjenje,
 Ponosnost mi probuja hrepenenje,
 Mrzlóst prominja se v ljubezni strast.
 Led njen pogled je, vendar ogenj vžiga,
 In, mrzel, čutim plama vže oblast,
 Ki, me topèč, nad glavo mojo šviga!

Perin.

Kar tu je poezije, vse odločim;
 Sicer, moj princ, tako gre umerjočim:
 Ne čislamo tegà, kar z lahka se dobó,
 A če se vzame nam, možjáni jeze vró.
 Okolnost slaba je v resnici tá,
 Da v statuo ste Vi se zaljubili,
 Bolj dobro vse bi šlo, da ste se je ognili.
 Sestričin ljubeznjivih ne zabíte,
 Fenise, Lavre blazega srcá,

In če prepozno nij, teh dveh se Vi držite,
 Te sti dekleti iz mesa, krvi,
 In vidi se, da smo jim v čisli mi.
 A milostna princezinja Diana
 Živi le v duhu, v svoje blodnje zakopana;
 Njej zdi se to modrost, a meni prazen šum.

Don Cezar.

Drznó golčič!

Perin.

Gospod, zares njen um
 Prav v redi nij. Mož vsak jej strah izbuja,
 Njej moškega pogled pregreha je najhuja.
 Mož še celó na slikah nje soban
 Ne vidi se v ljubezni sreči,
 Tam najdeta se le Apol in Pan,
 Pred njima Dafna, Siringa, bežeči.
 Anaksareta vidi v kamen tam
 Zmenjena se, in Aretuza
 V potók, samo za zbadljaj moškim nam.
 Da moč ima, žen vsaka bi Meduza,
 Bilà.

Don Cezar.

Nij moči, tega poslušati,
 Še v njeni krutosti jo moram počtovati.

Perin.

Respektu vsemu vkljub je res le res;
 Da muhe nema te, značaj bi njen bil ves
 Popoln. A to izvira vse iz branja.
 Kot pravi — čas sem zabil vže in kraj
 Dogodbe — je biló tam nekedaj
 Vže vse takó, kot njej se sanja.
 Možiti se, zemljó orati,
 Po mislih njenih tu razložka nij;
 Ljubezen more razveseljevati
 Bedake le, a modrih ne ljudij.
 Naj se kot dosihmal drhal še snubi,
 Prost, čist ostal razumni bo,
 Za-to, kar tudi pravi oča ljubi,
 Ljubezen in možitev nij za njo.

Don Cezar.

Povej, čemu bi tu bilè vse nade?

Perin.

Nje filozofov trop in ona z njimi páde. —
 Posluh, moj princ! jaz človek sem priprost
 In malo časa mi je vzelo branje,
 A kar odkrije nam očij bistrost,
 Ljudij dejanje in nehánje,
 To, menim, jaz precèj poznam,

Za-to kot istino zatrdim Vam:
 Kar proti je natvori, ne trpí,
 Upór je tu zastonj, vse — se zdrobí!
 Kot ženska kneginja želi dopasti,
 Na to podlago zidam svoj sistem.
 Ker je razvajena, da vsak se v časti
 Uklanja ji, jej Vi to odtegnite,
 In stavim glavo, njen filosofem
 Propade, in še prej kot mislite, princ moj,
 Stvar divjo na verigo Vi dobite.

Don Cezar.

Ne umem te!

Perin (ozrši se, zaupno).

Me boste vže takoj. —
 A princ, previdni! Níkdar razodeti,
 Da bliže se poznavá. Sreča vsa
 Zavísi Vaša, moja od tegà.
 Izrek, pogled izdá. Pozor! — Pred leti
 Jaz príšel tremi v Barcelono sem
 Legek, ter vslužil se na dvoru tem.
 Pregledal kmalu sem, kaj je z Diano.
 Po vetru plašč obrača, kakor znano,
 Razumni. Jaz sem hvalil uke njene.
 Kaj pravil bom? Tu v svoji službi
 Zdaj kneginji in njenih strežnic družbi

Sem vzor sovraga ženskih, medved; mene
Pa vzneslo to je do časti zelene.

Don Cezar.

Ti zvit si kot lisják!

Perin.

Gospod, povem,
To šala je. Verujte pa, da s tem
Prišel sem v modo. Nežna stvar Floretta,
Igrača mala, zá-me kar nori,
In kot bršljan se me opleta.
A grób sem ž njo, če prav srcé veli,
Naj roka to dekle oklene. —
Jaz menim, da komedije te bo,
Vže konec; če stojite Vi krepkó,
Stvar naša v red se k malu dene.

Don Cezar.

Pojasni stvar!

Perin.

Natvore zakon je vže tak:
Če kaj loviš, beží; a svoj korak
Ustavi, pa ti obstoji: obrni
Se v stran, in iz začetka bolj plahó,

Potem urnejše stvar nam bližala se bo!
 Všeč je, kar miče, trma lepša nas.
 Krotkó ljubav svet nehvaležni črni.

Don Cezar
 (poprijemši misel).

Jaz vidim luč, a svit me premaguje!

Perin.

Vid poostríte, pa bo prav za Vas.
 Trdó je proti Vam Dianino srcé,
 Vi malo čislajte lepoto njé;
 Ponos ji ljubav Vašo stvori vdano!
 Zibáti v miru srce se ne sme,
 Sicer slabé moči mu neprestano. —
 Tedaj: sovragu z lastnim mečem dajte rano.
 Če ona bo, še Vam je trdim biti,
 Če malomarna, njej enaki Vi:
 Ponos bo moral njen se vašemu
 vmekniti.

Don Cezar.

Prijatelj, reče se to lažje, kot stvori.
 Jaz ljubim, —

Perin.

Bo še več zaslug. Srčèn
 Junak ste Vi. Po sreči Vam bo steklo.

Zaup! Skažite se! Močan plamèn
 Srce moža le strdi, kakor jeklo.
 Jaz Vam pomorem, princ! da boj dobite,
 A umni, trdni, mrzli ostanite!

Don Cezar.

Kdo more pač tako se zatajiti!

Perin.

Pa vse na stran!

Don Cezar.

Kam misliš ti?

Perin.

Nam skaži zmožnost svojo Vaš značaj. ^{Tedaj}
 Sicer pomoči nij.

Don Cezar.

Naj torej bo!

Težak je nálog ta, pa upam, ga zvršiti,
 Če ti, prijatelj, boš pomagal mi zvestó. —

Perin.

V me upajte, gospod. Jaz Vam na pomoč
 pridem,

Kder sila bo. — Dovolj! Grof tamkaj gre,
In Vaši strijčniki. Čas je, da idem, —
Pogumno prvič koj mi zdaj sučíte se!

(Odide.)

Don Cezar (sam).

Res je: do nje kar poti nij drugačne.
Tu so! — Naj se tedaj le igra záčne!

Drugi prizor.

Don Diego. Don Louis. Don Gaston in Don Cezar;
Perin (se vidi časi v ozadji poslušajoč).

Don Diego.

Otožen Vam ponavljam, dragi princi:
Da odpustíte! Ne trpí naj oča,
Ker zmoten moj otrok je vjezil Vas.
Brez svéta sem, globoko vžaljen sam:
Uklanjal volje hčerine trdé
Jaz več ne bom. Brezuma, ki modrost
Se méni, pač ne spámeti nikdó.
Zamán sem upal, da kateri knezov,
Ki dvor moj svojo polnijo bličšobo,
Bo njeno srce si pridobil, in
Skrbij me rešil za le-tó kraljestvo.

Spet je dejala mi, da rajša smrt
Objame, nego kojega soproga.

Don Louis.

Preslavni grof, srcé naj Vam ne vpade.
Verjeti nij, da zmota njena ta
Bi trajala.

Don Gaston.

Gospod, to moči nij.
Vse boljše bo, Vam rečem jaz. Nij še
Poskusilo se vse. Naj jaz poskusim!
Promenil jo, le potrpite, bom.

Don Diego.

Znabiti; nádeje pa vendar nemam.
Zato Vas nehčem več zadrževáti.
Dnij osem bi še trpel naš turnir;
Če Vam je prav, pa denes ga sklenimo.

Don Gaston.

Preslavni grof! Kam mislite? Ljubezni
To reklo bi se krila polomiti.

Don Louis.

Ne, grof! Karkoli je kedo začel,
Dovrši naj. Prišel iz Bearne sem

Na dvor Vaš zarad Vaše blage hčere,
 Da jej posvétim srce in rokó.
 Slab up imam, da bi dosegel cilj,
 Pa malosrčnost moja nij lastnost,
 In skušenj več sme terjati lepota.
 Na dvoru naj se tem ne govóri,
 Da princ iz Bearne je zamudil kaj,
 Kar šega viteška vkazuje nam.

Don Cezar (resno in mrzlo).

Preslavni grof! Kakor spodobi se
 Ljubimcu, vitezu, je princ govoril:
 Če prav slučajno le sem prišel k Vam,
 In nagnenje me in namen ne sili,
 Rad vendar tu bi tudi jaz ostal,
 Ker šega to zahteva in spodobnost.

(Perin dade Don Cezar-ju znamenje zadovoljnosti.)

Don Gaston

(nasmehnivši se z migom na Don Cezar-ja).

Govoril modriják je. — Slavni grof!
 Še menje, nego drugih koji, bo
 Umeknil se Don Gaston, dokler on
 Srčan prestal nij vsega. Da, gotovo
 Gojim jaz boljše upanje, menèč,
 Da s hvalo bom zapustil to borišče.

Don Diego.

Naj se tedaj še slavnost nadaljuje,
 Obžalovati moram pa, da trud
 In plemenitost Vaša je zamán.
 Če nij mladostni kras, Vaš slavni rod,
 Če Vaše hrabrosti bliščoba nij
 Ponosne zmagala, kaj bi še upal?

Don Louis.

Moč govorjenja skusila še nij se,
 In silen besedij je tajni čar,
 Ljubezen snubi s prilizljivim glasom.
 Nas zrla ona je z balkona le,
 Ko nam je prsi kril oklòp jeklen.
 Le malo čísla ona bojni svit,
 Deviško trmo stavi njemu proti.
 Naj v zaupljivih govorih se mi
 Jej bližamo, naj v krogu vmetelnosti,
 Pri igri, plesu, kder se vsakedo
 Spozabi rad, in zmagal jezik naš
 Bo prej kot meč.

Don Gaston.

Izvrstno, dragi moj,
 Mi govoriš iz srca. V stroki tej

Sem mojster jaz ter hrepenim, dovtip
 Svoj skušati pri njej. Pozor! Zeló
 Čudila bo se póleg vsej modrosti;
 Te Palade hčem biti premagalec!

Don Diego.

Vas videti branila se Diana,
 Pa ubranila se ne bo. Jaz sam
 Popeljem Vas tja k njej. Vi se mej tem
 Pripravite, da vgoden Vam bo vspeh.
 Nij lahko, malo, kar je Vaš namen!
 Kdor našel v njeno srce pot držečo,
 Kraljestvu, meni bo ustvaril srečo!

(Odide.)

Tretji prizor.

Don Cezar. Don Louis. Don Gaston. Perin (zadej,
 kakor prej).

Don Louis.

Prijatelji, sedaj srčni
 In združeni napad skusimo.
 Previdnost, zraven hladna kri,
 Pomore, da sovraga v pest dobimo.

Don Gaston
(Don Cezar-ju).

Ti, Kato, glej, da bistroumen boš.

Don Cezar.

Bolj iz prijateljstva pomagam Vam,
Kot iz nagonov lastnih; le v težavi
Vojské družník bom Vajin, ne v ljubávi.

Don Gaston.

Ej, prav zato si ravno ti naš mož!
Del si najboljši zbere modri sam;
Naznanil ti nam pravo sredstvo boš,
Ponosno to srcé takoj vkloniti.

Don Cezar.

Za sredstvo vem; pomoglo bi znabiti.
Ker manjka cilja meni, za-me nij,
Za Vaji pa oba preslabih je močij,
In ko ž njim jednega razveseliti
Bi htel, se z drugim moram razdvojiti.

Don Louis.

Prav umno res. Ko bomo príšli v boj,
Kot zna in ve vsak trdno za-se stoj.
Dovtip naj lastni pridobi mu srečo.

Don Gaston.

Res je tako! — Zdaj pa le v boj hitimo!

(Don Cezar-ju.)

Ti starec bodi tu, mi mladi gremo v boj;
Naprej modruj, tek dober ti želimo.

(Odide, smijoč se, z Don Louis-om.)

Četrty prizor.

Don Cezar (sam). (Zatem) Perin.

Don Cezar.

Bedak presrečen je, ki ne pozna
Nevarnosti, v katero se poda!
Njo videl bom! — Pogum vže moj slabí,
Duh zmoten je; kri vre mi v dnu srca.
Njo, Vilo bodo gledale oči!
Pogled nebeski, vzvišeno postavo,
Najlepšo stvar, božestva čudo pravo!
A kazati ne smem, kaj v prsih mi kipi;
Kaj z mano bo, kaj z mojo bojno slavo?

Perin (urno pristopivši).

Kaj z Vami bo? Vladar tu v Barceloni. —
Princ, vrli ste. Vaš zmage venec bo;

Vse čul sem jaz. Naprej tedaj srčno!
Zdaj gre za vse! Le hitro k Vaši Donni!

Don Cezar.

Perin, ne čutiš, —

Perin.

Prazne sanje!

Le-tú velja umeteljno igranje.
Pri slavnosti ples vžigal bo radóst,
Tu prilika bo, da Vas čuje govoriti.
Vam pa je vedno trdnim, mrzlim biti.
S tem zmagate. Puščice Vaše prve óst
Usmrtila Diane bo trdóst,
In da je Palada, jo moramo vклонiti.
Jaz grem. Pogum, vse prazne sanje proč,
Srčnim ljubezni sreča dá pomoč!

(Naglo odide.)

Don Cezar

(po kratkem molku).

Poskusil torej bom! Razjasni se, okó!
Meglé dvomljivosti se vže gubijo.
Vezil se znebi, ki tiščijo
Te še, moj duh; obnašaj se drznó!
Nevarnost mična ta pač mene ne omami,
Ker le tako dobim kraljico mej ženami.

(Odide.)

Peti prizor.

(Družbinska soba prinčezinje. Stene so okinčane slikami in doprsnimi podobami. Donna Diana sedi pri mizi, na kateri leži mnogo knjig. Donna Lavra zraven nje, z knjigo v roci. Donna Fenisa na strani ima opraviti s kakim ženskim poslom.)

Donna Diana.

Le beri, Lavra!

Donna Lavra (bere).

„Za Dafno vroče je Apol gojil plamene,
A stópil vendar le deviške nij trmé,
Njegova ból izvir je slave njene,
Otél jo lavor bil ljubezni je strastné.“

Donna Diana.

Pomembno je zares!

Donna Fenisa.

Jaz menim, da plitvó.

Donna Diana.

Bolj resen jezik je, stvar hoče tó!

Donna Lavra.

Prepuhel meni se dozdeva zlog.

Donna Diana.

Če tudi je. Nikdar nij previsok
Dovolj, ko pesnik podučuje,
Da nam duhá nad zemljo povzdiguje.
Le dalje!

Donna Lavra (bere).

„Čut nizek blago srce zametuje,
V ponosnem miru zá-se le živi.
Kdor jo pozna, je li ne zaničuje
Ljubezni, ki nas z bliščem le slepi?“

Donna Diana.

Izvrstno!

Donna Fenisa.

Oh!

Donna Diana.

No, kaj déš ti?

Donna Fenisa.

Res biti zna, a tužno se mi zdi,
Sovražiti poprej ljubezen, kot poznati.

Donna Diana.

Otrok, se hčeš li prej obžgati,
Kot ognja bati se?

Donna Fenisa (lehko).

Oj, tolika
Nevarnost nij —

Donna Diana.

Kaj?

Donna Fenisa

(nagajivo za-sé, pa glasno).

Kot je radovanje.

Donna Diana.

Kaj, Lavra, hče beseda ta?
V navzočnosti si moji se drznila —

Donna Lavra

(poluglasno Fenisi).

Čemu si pač to glasno govorila!

Donna Fenisa

(baš tako Lavri).

Sram kriti me z lažjo občutke je notranje.

Donna Diana

(vstanša, prav resno Fenisi).

Donna Fenisa, naj bo v mislih Vam,

S kom, in v katerem kraji govorite.

Poboljšajte se, ali pa molčite,

Sicer od mene proč! Na voljo Vama dam.

(Obrne se nevoljna od sestričin, ki se osupneni gledate.)

Šesti prizor.

Perin. Prejšnje.

Perin.

Svetlóst, kaj vidim? Čelo oblačí se?

Donna Diana.

Sestrični moji tu vrtí se

Nekoliko v možjáníh, in zato

Sanjari o ljubezenski radósti.

Perin.

Kde? Kaj? Se dáde li tako

Poštenje zábiti in čút dolžnosti?

Ljubáv in sreča! To brezumnost je!
 Princezinja, so to norosti!
 Grób sem, pa milost; kajti le
 Če slišim o ljubezni, me stresuje.

Donna Lavra.

Le šalila se je.

Donna Diana.

Medlà je šala ta.
 Verjeti hčem: vendar, kar nam srca
 Prostore polni, jezik oznanuje.
 Pazíte se!

Perin.

Le šala! Res?
 Tu sme se dati odpuščanje.
 Očito je, svetlóst, obeh kesanje;
 To pot obe pomilostite Vi.

Donna Diana.

Vže prav. A menje naj Perin mi govori.

Sedmi prizor.

Floretta. Prejšnji.

Floretta (noter hiteč).

Svetlóst, Vaš oča gre, z njim tudi princi!
Zdaj bodo tu. —

Donna Fenisa.

Don Gaston?

Donna Lavra.

Don Louis?

Donna Diana (razsrjena).

Napadajo me tu? Kdo jim je dal oblast?
Kaj vropala se vže próstost mi je in čast,
In v zakon res bi radi me vklenili,
Da bi soprog gospod moj bil po sili?

Perin

(s komičnim patosom, a brez pretiranja).

O nikdar! Sile se ne bojte mi, gospa!
Vaš oča ima próstost Vašo v čisli,
Pravice Vaše dobro on pozna.
Braniti se, čemu te misli?

Vaš filozofičen sistem je zid močen,
Kako bi torej po teh sredstvih palo
V trenutji, kar se v letih je zidalo?

Donna Lavra
(skrivaj Fenisi).

To je le blodnja.

Donna Fenisa
(ravno tako Lavri).

Prazen sén!

Donna Diana
(stvori pomišljajoč nekatere korake, stopi potem k mizi,
vzame z nje knjigo ter se vsede k branju. Njeno obna-
šanje je ponosno in plemenito).

Donna Lavra
(tiho Fenisi).

Don Louis gre; mož je brdák.
Ta vtegnil bi znabiti vstreči.

Donna Fenisa
(baš tako Lavri).

Pozor je moj probudil vsak,
In skoro vsi so mi po vseči.

Floretta
(prijaznjivo in tiho Perinu).

Pozdravljeni, Perin!

Perin (osorno).

Kaj nijsem zjutraj vže pozdravil Vas?
Za jeden dan je dosti. Več se ne šalíte!

Floretta (tiho).

Trdi in ostri ne bodíte.
Ven pojdiva, ker dvor bo tu ta čas.

Perin.

Jaz z Vami ven? Nikdar, nikdar!
Sè šalo ne dražite mene,
Ne ljubim tega jaz od kake žene.

Floretta
(jezna ven hiteč).

Le pojdi, ti okorna stvar!

Perin
(za njo gledajoč, za-sé).

Prijetna je! Htel bi jo poljubiti. —
A boginja ta ostrá ne pusti.
Kako bi jo —! Pa, vse en čas trpí!
Zato se mora pokoriti!

(Odide, ter se popači proti Donni Diani.)

Osmi prizor.

Prejšnji, brez Perina. Don Diego. Don Louis. Don Gaston.
Don Cezar.

Don Diego (pri vratih).

Zdaj princi, vstópite!

(Princi prihajajo po redu, nazadnje Don Cezar. Donna Diana vstane, da pozdravi očeta. Princi se njej in sestričinam globoko priklonijo in sestričine njim vernó. Diana nagne samo glavo proti princem ter obrne potem obraz na drugo stran.)

Don Cezar

(za-sé, vidno ginjen).

Prekrasna res je!

Nebesa, mogel se ne bom tajiti.

Donna Diana (za-sé).

Kaj more biti pač tega namen?

Don Diego.

No, hči predraga!

Donna Diana.

Moj gospod?

Don Diego.

Kar vredno tebe je in kar dolžnost
 Zahteva gostoljubja, stvoril sem,
 A princi tožijo pravično res,
 Da se ne vedeš proti njim, kot gré,
 Ker se jim odteguješ vedno, in —

Donna Diana
 (seže mu v besedo).

Moj oča, predno dalje greste in
 Izrêčete kaj, kar žalílo bi
 Vas, mene — prosim, naj se izpovem.
 Najprvo čujte: Vaši volji je
 Podložna moja; slednji Vaš ukaz
 Mi zakon je. Zatem pa znajte spet:
 Da se možit ali smrt trpeti
 Jednako zdi mi: strup mi je ljubáv,
 Možitev smrt. A čislam Vašo voljo
 Nad svoj život. To sem odkriti htela,
 Sklenite zdaj, kar je po všeči Vam.

Don Diego.

Hči moja, naopáčno me umeješ;
 Te omožiti nijsem príšel sem.
 Le princem tem, ki menijo, da si
 Vžalila jih, sedaj se opraviči.

Ljubáv je prosta, spoštovanje nij,
 Zato je treba, da jih ti prepričaš,
 Da ne zaničevanje, ampak vzróki
 Posebni branijo ti, njih snubitvi
 Udanejšo kazáti se kot prej. —
 Potreba tu nikake žrtve nij;
 Jaz ne zahtevam je: Ti prosta si!
 Tako je srčna moja ljubav zá-te,
 Da vdam se tudi takrat željam tvojim,
 Ko grajam jih. — Povej mi torej vzróke
 Za svoj ponos, ki zdi se nam noróst;
 Razloge svoje brani. Menje res
 Stvoriti princem tem ne moreš ti.
 Ohrani svojo čast tako in mojo.

(Odide.)

Deveti prizor.

Prejšnji brez Don Diega.

Donna Diana

(po molčanju).

To je tedaj, kar se od mene hče?

Don Louis.

Le to, princezinja. Zaupaj nam!

In če nobeden nas te ne dobó,

Nas úči vsaj, kako te pogrešimo.

(Diana migne resno vsesti se, ter se vsede najprej sama.)

Don Gaston.

Povedati ne morem ti, kako
 Izvedel rad bi, kakov greh ljubáv
 Stvorila je, ker jo tako sovražiš?
 Mogoče skoro se ne zdi mu, kdor
 Te vidi, in ne lèhko, če pomisli
 Zasluge cena tvojih se snubcèv.

(Diana posluša zaničljivim posmehom, ki se poslednjič
 promeni v vidno zaničevanje.)

Don Cezar

(po globocem izdihu resen proti princezinji se obrnivši).

Rad čul bom tudi jaz, kar nam poveš,
 A čuden meni se ne zdi ta sklep,
 Živeti zá-se. Semkaj mene je
 Prijateljstvo zvalilo in slučaj.
 Prostóst visoko cenim jaz, lehkò,
 Princezinja, me ti pregovoriš,
 Da tvoj izbrani je najboljši del.

(Diana postaja pozorna in ga nekako začudena gleda,
 pa se vendar k malu spet proč obrne.)

Donna Fenisa (tiho Lavri).

Je-li to všeči ti?

Donna Lavra

(baš tako Fenisi).

Ponosen je,
Nevarnejši pa zdi se mi od drugih.

Donna Diana

(resnobo in ponosno).

Ne bom skrivála svojih mislij Vam,
Ne, kaj globoko v svojem srei hranim.
Življenje kratko je, najvišje le
Zasluži, pičlo mero naših dníj
In pa duhá, ki misli, nam polniti.
Naj prašam modrijákov, zgodovine,
Kaj vleče od najvišjega ljudi,
Izvem, da čutov igra in ljubezen,
Ki, sama dete, zdi se detci bog.
Naj prostim okom jo pogledam jaz,
Se majhna vidi, zaničljiva mi;
A če je v mislih sad mi njenih del,
Slabostnih vboštvo in krepostnih pad,
Sramota žen in tiranija mož,
Izdajstvo, vmor, nje hudobij gnjusoba:
Obrnem vstrašena od nje se proč,
Sovraštvo dviga prsi mi mojè. —
Podoba blagih me povzdiga le,
Ki, zvezdam slična, prikazuje se
Iz časa jezera, obdana svitom,

In spremlja kot voditelj nas skoz noč.
 Kar Plato sanjal je lepó, kar nam
 Pravljíce pravíjo, kar je Likurg
 Izvršiti poskušal, to imá
 Postati res v kraljestva tega mejah.
 Slobodna, blaga žena je kot mož,
 Pentezileja v sami bajki ne živi. —
 Diano me zovó, rojena sem
 Jaz knjeginja. Imena tega hčem
 Ostati vredna. — Zá-me nij ljubezen,
 In če jaz mi izkazane časti,
 Snubitve Vaše če ne zaničujem,
 Vendar je platiti ne morem, princi.
 Mej nami zvezde delajo mejó.
 (Nasmehnivša se povesi glavo ter obmolkne.)

Donna Lavra (tiho Fenisi).

Njen govor pameten se zdi, pa je
 Brezumen.

Donna Fenisa

(baš tako Lavri).

Da, brezumen govor je.

Naj le golčí! Saj vemo, kaj je ž njo.

Don Louis (vstanši).

Smem li odgovor dati, princi?

Don Gaston
(tiho Don Louis-u).

Da,
Govôri, Louis. Jaz prihranim se
Za boljši čas. Ko ustna jaz odprem,
Odgovoriti mi ne bode mogla.

Don Cezar (resno).

Jaz odgovoril ne bi, ko bi mogel.
Resničen knjeginje je govor bil.
(Diana začudena pogleda Don Cezarja).

Don Louis.

To skrivna moč dovtipa je, da on
Z resnice bliščem krije zmote rad.
Princeza, drugih mislij je natvora
Kot Plato, in Likurgov drzni je
Poskus z dejanjem divjim kaznovala;
Mir je stvorila zadnja Amazona,
Udavša se Filipovemu sinu.
Zlorabo tožiš ti, ljubezni ne,
Ki, ognju slična, kakor luč duhá
Svet ohranjuje, vlada s premočjó,
In še v rušitvi kaže se kot bog.
Starejša knjiga kot modrákov tvojih,
Izkušnja pravi, da ljubáv ostró

Kaznuje njej sovražne. Zdi se mi,
 Oprósti, sama v-sé ne upaš prav.
 Čemu ljubezni vmičeš se snubitvi?
 Kdor v boj ne gré, premagal ta ne bo.
 Očitno ti povemo svoj namen:
 Naj s tabo se veseli mi borimo!
 Dovoli nam, kar gré, in kar junaku
 Odreči blage nehčejo gospé.
 Preminja čas se, misli ženske z njim.
 Znabiti genil bode to srce
 Kedo nas v svoj prid in te kraljevine,
 Če ne, odšli pa mirni bomo proč,
 Diane slavo tja mej svet nesoči.

(Prikloni se ter vsede.)

Donna Fenisa (tiho Lavri).

Izvrstno! Preljubó!

Donna Lavra

(baš tako Fenisi).

Pozor! Bo vže!

Donna Diana (vstanša).

Ker hočete, naj vojska bo! Spoznam
 Pa jaz, da je brezpamet to, — vendar
 Nij v mislih beg mi. — V družbi se radóst

Naj vživa! Godba se in ples naj začne,
 Ter z mask veselijem vrstí se glasnim.
 Zvijača, laskanje ima prostósti,
 Vse, s čimer srca ženskih se vnemó.
 Trdnósti se Vaša zdaj z mojó ima skusíti,
 In komu iz mej nas gre venec podeliti.

Don Louis.

Prijatelji, za lepši mi se cilj
 Borili nijsmo še, in v večji ne
 Nevarnosti. Naj skaže torej vsak,
 Kaj more. Saj brezčutno, upam nij
 To lépo srce; kar se mi pripéti,
 Če prav trpim, jo v čislih hčem iméti.
 (Naredi damam globok priklon in odide.)

Don Gaston.

Princezinja, na moj napad se mi
 Pripravite. Povem Vam kar na glas:
 Od tu ne pojdem brez neveste jaz!
 (Se jej prikloni in odide.)

(Diana se lahko nasmehne in zamišljena obstoji.)

Deseti prizor.

Donna Diana. Donna Lavra. Donna Fenisa. Don Cezar.

Donna Fenisa (tiho Lavri).

Neznosno res! Za njó se vsak odloči.

Donna Lavra (takisto Fenisi).

Potrpi, kaj Don Cezar bo dejal.

Don Cezar

(svojo genitev krijoč).

Ljubáv, pomozí mi!

(Resno se bliža Diani.)

Princezinja,

Kot vitez hčem jaz proti Vam se vesti.

Brez cene prostovoljna nij čestitev,

Če tudi Vam prevroče ne darim.

Donna Diana (zadeta, pazljivo).

Kaj menite?

Don Cezar (silno resno).

Jaz mislim o ljubezni

Prav kakor Vi; a le še bolj ostró.

Donna Diana.

V kateri točki?

Don Cezar.

Ljubil jaz nikdár
Ne bom; pa tudi ljubljen nehčem biti.

Donna Diana

(posiljenim nasmehom).

Je-li nevarnost, ljubljenemu biti?

Don Cezar (prav resno).

Nevarnost nij, krivica pa lehkó.
Nevarnost nij, ker take nij lepote
Ne mika, da bi meni bil nevaren.
In ko bi ženska, obdarjena z vsem,
Natvore, kot umetelnosti čarom
Prišla, ne mogel bi ljubiti je.
Krivica pa bilà bi, ker jaz vem,
Da ljubiti ne znam, tedaj bi ljubav
Le z nehvaležnostjo povračeval.

Donna Diana

(vidno zmešana).

Vi dvórite mi torej brez ljubezni?

Don Cezar (mrzlo).

Zakaj pa ne?

Donna Diana (živahno).

Čemu to delate?

Don Cezar.

Da skažem Vam čestitev svojo.

Donna Diana.

In

Kar brezi vse ljubezni?

Don Cezar

(z največjo resnobo).

Taka je.

Nič menje kakor to.

Donna Diana

(nasmehljajoč se, tiho Donni Fenisi).

Si li bedaka

Umela? Nij to radostna norost le?

Donna Fenisa (tiho).

Prevzetnost.

Donna Diana (živahno Lavri).

Bi ne bila šala to

Krasnà, ko bi ga prav razvneli?

Donna Lavra (tiho Diani).

Da,

Pa to nevarno je.

Donna Diana (urno).

Zakaj? Povej?

Donna Lavra (tiho).

Da sama se zaljubiš, in svoj cilj
Zgrešila boš.

Donna Diana (srdita).

Ti si brezumna bolj
Kot on! — Jaz zaljubiti se? In va-nj!
Udanost mene v stani nij geniti,
In zdaj bi me ošabnost? — Oj, noróst!

Donna Lavra (tiho).

Svarila sem te; stvari pa kar hčeš.

Donna Diana

(razsrjena, tiho Lavri).

Prevzetnost to jaz kaznovala bom.

Donna Lavra.

Želim Vam vspeh!

Donna Diana

(obrne se naglo k Don Cezar-ju, ki je navidezno razmišljen stal).

Don Cezar, prav ljubó

Mi je, ker trdega Vas znam. Prostejšé
Občilo najino bo, ker ljubezni
Nij póleg. Res, zahvalim se Vam, princ!

Don Cezar (še razmišljen).

Zakaj?

Donna Diana

(lehno se nasmehnivša).

Ker se pri Vas mi sila nij
Ljubezni bati.

Don Cezar (pusto).

Hvalo to bom jaz

Zaslužil.

Donna Diana (nasmehnivša se).

Prav, vže prav.

Don Cezar.

A prosim Vas,

Ljubezni várujte sami se, ker
Sicer jaz grém.

Donna Diana (zasmehljivo).

To tužno bi biló!
Pa le brezskrbni.

Don Cezar.

Torej sva jedina?
Ljubezen proč je od obeh stranij.

Donna Diana (živahno).

Da! — Idite! — Perin!
(Ta se postrežljivo naglo približa princezinji, ki mu pove
nekatero besede na uho.)

Don Cezar.

Bodíte zdravi!
(Naredi resen priklon in počasi odhaja.)

Donna Diana
(razdražena Donni Lavri).

Zaljubljen bo še, sam iz sebe ves!

Donna Lavra (Diani).

Oj, prav zares!
(Tiho Fenisi).

Prišlo bo pač drugače!
To menim, in le-to bo prav za nas.

Donna Fenisa
(baš tako Lavri).

Naj bog da to!

Donna Diana
(Don Cezarja kličeč).

Vže gre? Posluh!

Don Cezar
(obrnivši se, resno).

Princeza?

Donna Diana.

Povedati sem htela: ko bi Vam
Drugačne misli prišle, ter Vaš sklep
Bi bil —

Don Cezar (kratko).

Kaj?

Donna Diana.

Vendar le ljubiti, —

Don Cezar (mirno).

Kaj

Bo pač potem?

Donna Diana.

Povem v obraz, poslali
Sramoto bi Vas spet nazaj.

Don Cezar.

In če
Vam samim bi se zgódló takó?

Donna Diana (ponosno).
To se ne bo.

Don Cezar.

Tako jaz mislim sam.
Pa če naključje —

Donna Diana
(živahno in žaničljivo).

To naključje je
Vže blizu prav zares!

Don Cezar.

Če pa le pride?

Donna Diana (zaničevaje).
Nij moči! Meni to ne pride!

Don Cezar.

Pa,
Ko bi; le na primer!

Donna Diana (grenko).

Besedo dam,
Tegà ne bo nikdár.

Don Cezar.

Vže prav; tedaj
Pogodeb konec je, stvar v redu.

Donna Diana

(grenko nasmehnívša se).

Popolnem! Kot pod vélikim pečatom
Napisana.

(Glavo z nekakim zaničevanjem nagne ter se obrne vkrog).

Sestrični, idive!

(Tiho obema.)

Kaj mislita, gre li za čast tu žensko?

(Odhaja sè sestričinama. Perin za njimi. Pri izhodu mu pošepeče Diana še nekaj na uho; on jô spremi ven.)

Jednajsti prizor.

Don Cezar sam. Potem Perin.

Don Cezar
(globoko sopeč).

Utrujen sem, kolena se šibé,
Ustavlja dih se, duša mi uhaja.
Kako bom miren v sredi te vojské?
(Pokaže na srce.)

Naj mrzel bom, ko plamen me navdaja!
Tegà ne morem dalje jaz nositi!
(Opre se na stol.)

Perin (prihiteč).

Kaj je? Slabosti? — Tak junak!
Boj prvi videl sem po sreči iti.
Princ, kvišku spet! Pobegnil bo sovrag.

Don Cezar (zelo ginjen).

Perin, prijatelj, mrtev sem skorej;
Kako še novič boj ta bojevati?
Srdita zdi se lepša mi kot prej,
Če zmagal bi, se moram še podati.

Perin.

Kaj neki še? Ne spridite igré;
Tožimo, če bi zmaga se zgubila.

Zdaj delati je čas, ker daleč cilj je še. —
Diana mi je nekaj naročila.

Bodite tu, kaj hoče, Vam povem.

Ugodna sreča trdnim je ljudem!

Če demant je, se mora nam stopiti.

(Urno odide.)

Don Cezar.

Pomozi Amor nam, čast svojo daj rešiti!

DRUGO DEJANJE.

Bogato kinčana dvorana z vrati na sredi, ki držé v plesalnico. Na obeh straneh scene so postavljeni stoli, sprednji na desno za dame, potem proti sredi trije za prince; šest stolov na levi za izvoljene pare. Pred Dianinim naslonjačem stoji majhna miza, na kateri leže nekatere maske.

Prvi prizor.

Perin. Potem Don Cezar v praznični obleki. (Perin nastopi in se nezaupljivo na vse strani vkrog ozira. Vgleda Don Cezarja zunaj, ter mu migne noter priti.)

Don Cezar (vstopaje).

Prijatelj, kaj poveš?

Perin.

Princ plemeniti,
Kaj sem dejal? Sistem moj, ta velja:
To bo še smeh, kot jelo zdaj je iti.

Don Cezar.

Zakaj?

Perin.

Nje glava zmotena ima
Namen, ljubezen živo Vam vzbuditi
Do nje, to jaz pri njej izvedel sem,
Ki méni, da pomorem jej pri tem.
Zamán jej pravil sem, da Vi trdó
Srce imate, ki je brez čutila,
Da léhko ona bi se prevaríla. —
To vneumlje jo še bolj. Zdaj beli si glavó,
Kako, gospod, Vaš um bi se Vam zmedel.
Jaz pa jo opozóriti sem vedel,
Da, ako svoj namen doseči hče,
Svoj kras prej mora osvetliti.

Don Cezar.

Si li iz uma?

Perin.

Oj, prav res, da ne!

A to je pot, jo v zanjko pripoditi.
 Umetnost bo, dejal sem, do odkritve
 Prisiliti Vas, da, ko vže užgan
 Pred njo klečite, rádosti pijan,
 Vam roga se namestu izpolnitve.

Don Cezar.

Oj, ljubko res!

Perin.

Svaril sem tudi njó:

Če srce njé ne bilo bi prostó,
 Se vtegne sama v zanjke zamotáti,
 In ko bi se primeril tak slučaj,
 Ste Vi možak „košárico“ jej dati.

Don Cezar.

Resnično, ti si nor!

Perin.

Posluh še zdaj!

To finost je umetelnosti té.
 Diana plava v modrijaštvu le;

Velega je, začena se smijati:
Naj jaz pri miru bom, da vse bo obveljalo.

Don Cezar.

No, tega se bojim.

Perin.

Se bo skazalo.

Jaz sem ponudil se, dajati poročila
Jej vestna o početji Vašem vsem,
In sem zeló, gospod, jej vstregel s tem.
Za mojo me dobrost je pohvalila,
Mi rekla, Vaš zaup si pridobiti.
Ta šala nas še mora veseliti! —
Dovolj! Tu kmalu bo. Zberite se,
Imejte nežen glas, manére pa izbráne.
Za boga, princ! srčno sučíte se,
Da v redu si ohranimo možjáne.
To vražja stvar je; Vas pa naj ne gane.
Osoren, pravim, mrzel, v sili grób,
Tako se satanu odbije róg in zób.

Don Cezar.

Čemu ves trud?

Perin.

Čemu da trud naj bó?
Unel jo bo, gospod, in stvoril jo krotkó.

To gre crescendo. Ob desetih zna
 Ljubáv kazáti vže, če srce se ne vda
 Jej Vaše, ob najstih res ljubila
 Vas bo, in če se stavite še v bran,
 O poludné ljubáv jo bo mučila;
 Le trdni še, pa bo ob jedni boj končan,
 In ljúbiti jo, bo jokaje Vas prosila.
 Ne šalim se, to mora priti.
 Modróst je čista to, dovtip je moj izbran,
 In ženski mora se pred njim vклонiti.

Don Cezar.

Perin, ubogal bom; vendar kakó
 Če ona mila, dobra z mano bó,
 Kakó bi trd bil, neobčútljiv jaz?

Perin.

Ste li otrok? Kaj neki moti Vas!

Don Cezar.

Kaj hčem, ko srce plamení po sili!

Perin.

Z vodó vgasíte srčni plam!
 Vi radi venec bi, prej kot ste se borili?

Don Cezar.

Pomoči druge nij, to znam.
Vse stvoril bom, če umrjèm.

Perin.

To pravo je. Le vsikedar srčni!
Kaj Donna snuje, čujte Vi. —
Zdaj šega taka je na dvoru tem,
Da si po srečkanji gospé
Njim služne viteze zberó.
Skrivaje nosi vsaka dama trak
Te barve, ki zanima njó.
Vsak vitez voli jedno barvo le;
Gospá, ki volil je nje barvni znak,
Njegova je za ves čas maškerade.
Da z laskanjem, besedo si sladkó
Nje vdanost pridobi, mu je prostó.
Ko htel bi, on ne sme molčáti,
In tudi nje dolžnost je, vljudno se kazáti
Mu v vsem, kar térjati pošteno znade.
Pomislite zvijačo tó!
Diana zasukala je stvari
Tako, da kojo barvo proglasite,
Odšli jej le ne boste Vi.
In to, zakaj?

(Pogleda v sceno.)

Vže gre! Plamenu blizu ste.
 Pozor! Perotij svojih ne sežgite!
 (Odhiti.)

Don Cezar.

Kar drgotám, ne, zdaj ne bodem gledal je!

Drugi prizor.

Donna Diana. Donna Lavra. Donna Fenisa in Floretta,
 vsaka po svoji stopnji v bogati obleki za bál. Perin
 zadej na jedni strani, Don Cezar na drugi, kder se od časa
 do časa prikaže.

Donna Diana

(veselo in živahno sestričinama).

Tako naj bo. — Nikar se ne zmotíti!
 Kogár hče, vsaka sme volíti;
 A barvó Cezarja, to jaz imam. —
 Saj barv nobene pač ne zmanjka nam?

Donna Fenisa.

Jaz ímam vsako.

Donna Lavra.

Tudi jaz takó.

Floretta.

In jaz. (Za-sé.) Perin, zdaj vjamem te lepó!
(Pokaže velik čop barvanih trakov.)

Donna Diana (vesela, za-sé).

Bedak prevzetni! Jaz ga bom vže vjela!
Sè tisoč nitimi ga bom zaprela.

Perin

(ki je poslušal, dá Don Cezar-ju primerno znamenje).

Donna Fenisa (tiho Lavri).

Jaz barvo Gastona imam, če boš pustila?

Donna Lavra

(baš tako Fenisi).

Da, da, ravnajvi kot sestré,
Imej ga. Louis pa bo za-mé.

Floretta

(ki je slišala, veselo za-sé).

Le zberajti! Svoj del bom vže dobila.

Donna Diana

(se vsede in vgléda zadej Perin-a).

Perin!

Perin

(naglo in spoštljivo pristopivši).

Svetlóst!

Donna Diana (nasmehnivša se).

Si videl ti moža kot skala?

Perin (resno).

Svetlóst, da, in različno sem počel;
Skrivaje tudi časi — malo klel.

Donna Diana.

Ne meniš pa, da bi ga ne zmagála?

Perin (pomišljeno).

Tegá ne vem. Zdaj še stoji kot hrast,
Težkó mu bo pripraviti propast.
Vendar je potrpljivim Vam ostati,
Počasi moramo ga spodkopáti.

Donna Diana (živahno).

To hočem jaz. Če zmaga naša bó,
Zlatníkov tisoč dobil boš za tó.

Perin.

Zlatníkov tisoč? Blisk, to je zadelo!
Majè se skoro vže, up dviga me veselo.

Donna Diana (se nasmiha).

Perin (smešno).

Svetlóst, a kedar ga dobimo mi,
Povejte, kaj se potlej z njim stvori?

Donna Diana (živahno).

Bedaku se v obraz bom jaz smijala,
In ko ga popustim, nad njim se maščevala.

Don Cezar

(ki je poslušal, zadej).

Nemila!

Perin (kakor prej).

Pa, svetlóst, bi ne biló
Bolj prav, ko vjel se vbožec bó,
Dobrostno ga pomilostiti?

Donna Diana (ostro).

Kaj zoveš milost?

Perin.

No, saj to se zná: —

Ljubezni milost.

Donna Diana (jezno).

Ljubav? Ha!

Diane ljubav mora se odkriti,
Prevzetnež tá sramoto občutíti.

Don Cezar (zadej, bolestno).

Oj, kaka žena! Brž, vže vre mi kri!
(Pride bliže.)

Perin.

Prav, prav, svetlóst! To mislil sem i jaz.

Poskušal le sem Vas. — Pazite se!

Sovrag! Le na-nj! Jaz od strani ga vdarim.

(Pomakne se nekoliko nazaj, davši Don Cezar-ju znamenje, bliže stopiti.)

Donna Diana (sestričinama).

Izdati ne! — Floretta, idi ti,

Glej, če v dvorani so vže v redu vsi.

Floretta.

Grem, svetlóst!

(Gre mimo Perin-a s prijaznim poklonom; ta jej pokaže temen obraz in ona hitro odteče.)

Tretji prizor.

Prejšnji brez Florette.

Don Cezar

(z resnobnim prikonom naprej stopivši).

Jaz prvi tukaj sem, svetlóst, željen
Izpolnit tega dné dolžnosti.

Donna Diana

(nekoliko zasmehljivo, vendar prijazno).

Za neljubečega je to vestnóst,
Hvaležna pa sem Vam zbog te voljnósti.

Don Cezar (resnobno).

Kdor prost je nagnenja, spolnuje bolj dolžnost.

Donna Diana (še prijaznejši).

Verujte, Vašo čislam jaz dobrost.

Don Cezar (mrzlo).

Zasluge tu nij in izbére ne.

Donna Diana

(nekoliko začudena, tiho Perin-u).

Kak trd! Puščic je prva odskočila.

Perin (tiho njej).

Saj sem dejal, da mož iz jekla je.
Lehkò ne bova ga dobila.

(Gre na Don Cezar-jevo stran.)

Donna Diana

(prilizljivo Don Cezarju).

Kaj ne želite, princ, me obvezáti?

Don Cezar

(nehteč z občutkom).

Vidivši Vas, kdo more trd ostati.

Perin

(tiho Don Cezar-ju).

Preveč gorák! — Le mrzel kakor led.

Don Cezar (tiho Perinu).

Prijatelj, govor njen, sladák kot med,
Hinavstvo je, a srce mi topi.

Perin.

Fej! V smeh le služite jej Vi!

Donna Diana (tiho Perin-u).

Kaj si mu ti dejal?

Perin (tiho Diani).

Da meni
Zdi se, naj Vašo milost vredno ceni.

Donna Diana (tiho Perin-u).

Da, res!

(Z veliko zaupljivostjo Don Cezar-ju.)

Ker sva jednaka, pač lehkó,
Moj princ, se nama razumeti bó.
Možak ste Vi, kot redko le dobé se,
Postaven, moder, kot žené tenak, —
Da Vam sem vdana, to odkriti smé se.

Donna Fenisa

(migne Lavri, ki položi, nasmehnivša se, prst na usta).

Don Cezar.

Princeza, šalite se!

Donna Diana

(laskavo in zaupljivo).

Res legák

Nij nálog, moškega dobiti
Kot Vas, ki misliti bi znal, čutíti
Po moje, in bi sploh mi bil jednak.

Da morem jaz udati se ljubávi,
Ste Vi jedini mož, ki ž njo me spravi.

Don Cezar.

O joj, Vi bi se res kesali!

Donna Diana
(zmeraj prilizljivo in prijazno).

To dvomim; vredni ljubljeni ste biti.

Don Cezar (mrzlo).

A če ne mogel bi čutíti,
Kaj potler bi dejali?

Donna Diana (razdražena).

Kaj? Če udala bi Vam ženska se
Kot jaz, kaj Vi bi res se jo ljubiti
Braníli?

Don Cezar (resno).

Da!

Donna Diana (malosrčna).

Prav kratkih ste besed!

Don Cezar (mirno).

Lagati jaz ne znam.

Donna Diana.

Perin (smijoč se, za-sé).

Resnica je.

(Don Cezar-ju.)

Bravo! Zdaj, princ, prav vedete se v vsem.

Donna Diana

(stoji en čas zamišljena in molčeča).

Donna Fenisa (tiho Lavri).

Ta je možak!

Donna Lavra (baš tako Fenisi).

Poglej, zavzeta sem!

Donna Diana (tiho Perin-u).

Perin, kak pônos neizrečen!

Si ga li čul?

Perin (tiho Donni Diani).

On je kot kamenen.

Donna Diana (Perin-u).

Kaj naj stvorim?

Perin (vneto Diani).

Orožje promenite,

Da zadostenja si kot ženska pridobite.

Donna Diana

(tiho razdražena Perin-u).

To tudi bom.

(S prejšnjo veselostjo Don Cezar-ju.)

Ponižnost Vaša nij slabost,
Moj princ, kot kaže se.

Don Cezar (vedno resen).

Kako, svetlost,
Ošabno, menim, moje nij ravnanje?

Donna Diana

- (z lehkim očitanjem, vendar prijazno).

Takó ne gre zavračati gospé,
Na videz vsaj se kaže jim štovanje.

Don Cezar.

Moj govor bil je spoštovanje lé;
Resnico pravim, ker ste Vi mi v čisli.
Kar rečem, nij li vse po Vašej misli?
Kaj je ljubav? — Le blodnja, prazen sen,
Ki laskanje in ničev up živí ga,
Plam divji je, kdor mu je izročén,
Njegova silna moč pogubno ga sežíga.
Ljubezen kdor goji, naj razdelí jo,
Kdor blago misli, pa z ostrostjo spokorí jo.

Perin (zadej, vesel za-sè).

Izvrsten dečko je! Jel se je vzdigovati.

Donna Lavra (tiho Fenisi).

Diana se lotila je, mi zdí se,
Stvarí, ki jej nij moči je speljati.

Donna Fenisa (tiho Lavri).

Vže prav! Ošabna naj osramotí se!

Donna Diana

(nevoljo krijoča, s prijaznim glasom).

Prav dobro, princ! Predelač vendar greste,
Ljubezen terjati sme povračila,
In srce blago vlečejo čutila
Spet k srcu, ki se mu udalo je.
Zvestóst s prisrčnostjo vračuje se.
Kdor lehkíh teh zakonov ne spolnuje,
Spodobnost in ljubezen zaničuje.

Don Cezar

(navidezni začudenjem).

Če to je, no, kako pa, da se Vi
Postavi tej odtezate samí?

Perin

(ves radosten, za-se).

Poljubil usta jaz bi mu sladké!

Donna Diana

(razdražena, vendar se brzdajoča).

Tako iz vzrokov tehtnih delam lé.

Don Cezar

(z ironičnim nasmihanjem).

Se sme li po teh vzrokih povprašati?

Donna Diana (srdita).

Znabiti ljubo nij mi, Vam jih odkrivati,
Izvemši tega, da tako jaz hčem.

Don Cezar

(glasno smijoč se).

Ves svet se izgovarja vzrokom tem.

(Odjenjavajoč, z resnobno vljudnostjo.)

Pa šalo v stran! Jaz hočem zvest ostati
Prav istim vzrokom, in jih spolnovati.

Donna Diana (razvneto).

Kdo zna? Pogostem misli se mené.

Don Cezar (urno).

Obema to velja. Če jaz sem slab za-sé,
Kdo porok bo za Vas?

Donna Diana

(razkačena, za-sé).

Srd me mori!

Ne morem več! — Predrznež, čakaj ti,

Če prav umrem, — te moram spokoriti ;
Premagan in ponižan moraš biti.

(Čuje se godba v veliki dvorani.)

Četrty prizer.

Floretta. Prejšnji.

Floretta (urno).

Svetlóst, pripravljeno je vse, takoj
K Vam príšli prínci bodo za meno.

Donna Diana

(še razvnetá, tího sestričinama).

Kar vsa gorim ! A zmagan mora biti,
Pred vsem na barve imate paziti.

Donna Lavra.

Brez skrbi bodi.

Donna Fenisa.

Pazni bodevi.

Perin

(tího Don Cezar-ju).

Lepo, izvrstno, prínc, zdaj mož ste cel.

Don Cezar

(ravno tako Perin-u).

Bojim se ! Zdaj se bode boj začel.

Perin.

Boj mi dobimo, bodite veseli!
 Le mrzel, trd! Prisezam, da zajeli
 Jo bomo v kletko, in tožila bo
 Kot slavec ból ljubezensko sladkó.

Don Cezar

Glej princev! Le nazaj!

(Perin pomakne se v ozadje nazaj.)

Peti prizor.

Don Luis-a, Don Gaston-a (v krasni balni opravi, vpelje reditelj svečanosti. Več dvorskih strežnikov in en oddelek godbe, kojemu odkaže reditelj svečanosti prostor).

Prejšnji.

Don Louis

(globoko priklonivši se Donni Diani).

Sè dvomom bližam se, če sreča bo
 Ugodna; ali bor za takov cilj,
 Začeti le, je slavno. Naj se skaže!

Don Gaston

(s kratkim priklonom).

Naklonjena je sreča drznim lé,
 Pogumno srce upa v njo molčé.

Donna Diana
(zopet mirna in vesela).

Zdaj vsedimo se, začne se igra.

(Dame se vsedejo nekoliko oddaljene od Donne Diane, potem princi, Don Cezar najzadnji. Perin in Floretta stojita proti levi strani. V ozadji na baš tej strani je godba.)

Donna Diana.

Volíte barve, kot navada je.
Pravice, ki jih zakon daje nam,
Dolžnosti dneva, naložene vsem,
Možem in ženam, znane so dovolj. —
Volíte barvo, ki je všeči Vam!

Donna Fenisa (tiho Lavri).

Ko Gaston zbere, bodem jaz; da mi
To veš.

Donna Lavra (takisto Fenisi).

Le mirna; on Ti je gotov.

Don Louis.

Kraljica praznika Fortuna je,
Najljubšo njeno barvo volim jaz: —
Zeleno!

Donna Lavra

(išče nekoliko zbegana prave barve in dvigne zelen trak kvišku).

Tu je: jaz Vami sem, Don Louis.

Don Louis (za-sé).

To zmota je. Pogum!

(Vstane in gre k Donni Lavri.)

Princeza, jaz

Ne pritožujem se, lep del je moj.

(Poklekne na jedno koleno pred-njo. Ona mu pripne trak na klobuk ter ga dvigne, ob jednem tudi sama vstanša. Reditelj svečanosti dá godbi znamenje. Trobenta zabučí mej tem, ko pelje Don Louis svojo damo k mizi, pri kateri sedi Donna Diana. Oba se jej priklonita in prejmeta od nje dve maski. Potem se vsedeta na stola leve strani, a tako, da oba prva stola za Diano in njenega viteza prazna ostaneta.)

Don Gaston (vstane).

Ljubezen mojstrica je srečina,
Zato rudečo barvo volim jaz.

Donna Fenisa

(v vidni zadregi išče barve in jo potegne ven).

Tu grof, rudečo. Vi z manój ste zdaj.

Don Gaston (za-sé).

Presneto, prava nij. — Kaj naj stvorim?

(Ozre se po strani na Donno Feniso.)

Saj neprijazna ravno nij. Imel
Bom v šali jo, ker zraven se dobó
Priložnost tudi pri Diani še.

(Gre k Fenisi.)

Ljubezen, dama, géslo je moja
Vresničila. Naj nje zastavo nosim!

(Takovo dejanje kot prej. Vsede se z Donno Feniso
póleg Don Louisa in Donne Lavre.)

Floretta.

Zdaj voliš ti, Perin. Pokliči barvo!

Perin.

Jaz? Kaj noriš?

Floretta (Donni Diani).

Princezinja, Perin

Ne voli barv nobene.

Donna Diana.

Ne, Perin,

Ta praznik javen je; in vsi smo tu.
Izvoliti si moraš kako barvo.

Perin (čemerno).

Za to čast hvalo, blagi moj otrok!
 Jaz ženski naj bom služen? — Brrr! Kar strah
 Se loti me, ko mislim to. — Kaj moram?
 Zares? Li nij pomoči? — Dobro, bom.
 Prav nalašč volim jaz mrtvaško barvo:
 Črno!

Floretta

(v komični zmotnjavi poišče iz-mej velicega šopa črn
 trak in ga dvigne kvišku).

Tu je. Zdaj ti si moj služabnik.

Perin.

Res, črna kakor belcebub v peklù.
 Nij čudo, saj je tudi ženska tù. —
 Naj bo! A draga, čuj me, če v ljubávi
 Te srček zovem, se to: moja muka pravi.

Floretta.

Ti grdi človek! Pa naj bo, in tù
 Je trak tvoj zdaj.

Perin.

Da, res, da!

(Mej tem mu pripenja trak.)

Otrok moj, znaj, nič prišlo nij bolj pravo,
 Kot ta igra: za pokoj jaz ne znam,
 In silno peče me ljubezni plam;
 Rad bi te bil prijel jaz vže za glavo!

Floretta.

Kaj res?

Perin.

Ha, ha! Verjameš?

Floretta.

Zvitež ti!

Perin (na stran).

To šala je, ki se ne da ceniti;
 Bolestij srčnih morem se znebiti
 Tako, in sami njej to vidno nij.

(Gresta, da vzameta maski in se vstopita potem na levo
 stran poleg princev.)

Don Cezar (vstanši).

Pravično prišla vrsta je naj prej
 Na te, ki služijo ljubav zvestó.
 Jaz volim barvo, ki ima pomen,

In kaže moje misli pri tej igri: —
Prostosti, mirnosti je bela znak.

Donna Diana

(z hlinjenim začudenjem).

Kaj res je? Belo je, kar je brez barve;
Igrí oditi sem si jo izbrala jaz,
A tudi Vi.

(Vstane, z visokostjo.)

Tu bela je, Don Cezar.

Jaz z Vami sem.

Don Cezar

(približavši se jej, za-se).

Zdaj drži se, srcé!

Don Gaston (na stran).

Brezumna sreča! Kato je z Diano!

Don Cezar

(spusti se pred Donno Diano na jedno koleno. Ona mu pripne trak na klobuk in mu da masko. Trobenta trikrat zabučí).

Donna Diana

(ga dvigne in pelje za roko v sredo dvorane. Vsi vstanejo).

Don Cezar

(vidno ginjen odide od Donne Diane, ko pridejo drugi bliže).

Donna Diana

(k drugim se obrnivša).

V dvorano glavno pari naj gredó
 K igri. Ljubezen vlada naj prostó!
 Od sreče dôbi vsak, kar srce je želelo,
 A v šali Amor tudi sproži strelo.

(Don Louis in Don Gaston odideta sè svojima da-
 mama skozi srednja vrata. Godba gre naprej in pelje jo
 reditelj praznika; dvorni strežniki za njo; nazadnje
 Perin s Floretto.)

Perin

(mimogredoč Don Cezar-ju).

„A v šali Amor tudi sproži strelo?“
 Ta uk je zlat; naj ona skusi to.

(Floretti.)

Sèm, draga! Naj ti stisnem roko tvojo,
 Potiplji, srce bije mi strastnó.

Floretta.

Kaj ljubiš me?

Perin.

Gorkó! Li vidiš rádost mojo!

Floretta.

Sladko ti zdaj golčiš!

Perin.

Srce, jaz znam živeti:

Če tudi je, naj bode le noróst.

Mož moder ve ohraniti radóst,

Dostojnega sam satan mora vzeti.

(Floretta ga draži, in on jo odpelje sè smešno zaljubljenostjo skroz srednja vrata.)

Šesti prizor.

Donna Diana. Don Cezar,

(oba stojita precej oddaljena jeden od drugoga).

Donna Diana

(ogledujoča ga, za-se).

Pokaži, kolika je tvoja moč!

(Glasno.)

Don Cezar, roko vsaj! — Vi mlačni ste

Zdaj v svoji službi: vidi se Vam res,

Da s trdom dvórite Vi meni.

Don Cezar

(bliža se v vidni notranji stiski. Ona prime njegovo roko).

Donna Diana.

Mož, poln duhá, igra svoj nalog boljše.

Princ, vidi se, da bolje manjka Vam

Talentov kakor pa ljubezni.

(Obrne se, kakor da hče iti.)

Don Cezar
(nehteč izdihne).

Oh!

Donna Diana (obstane).

Princ, kaj Vam je? —

(Položi svojo desnico na njegovo rame.

Ste ném? Don Cezar! Kaj?

Ta malomarnost Vaša žali me.

Vi se še hliniti ne znate.

Don Cezar (ginjen).

Da morem se, bi molčal jaz ne bil,
Kder nij občutka jezik uren je.

Donna Diana

(poluglasno, s prilizljivim glasom).

Kaj ljubite me?

(Potegne njegovo roko k sebi).

Don Cezar

(v največji genitvi, s povešenim pogledom).

Če ne ljubim Vas,

Kaj pa izbuja mi trepet?

Donna Diana

(prijazno osupnena, zmeraj njegovo roko držeča).

Don Cezar,

Golčíte li resnico?

Don Cezar (vzburjen).

Jezik nij,

Sam duh govoril je.

Donna Diana (fino a sočutno).

Saj rekli ste,

Da za ljubezen ste nezmožni.

Don Cezar (zelo ginen).

Dejal sem, predno me puščica je zadela.

Donna Diana

(z nežnim nasmihanjem).

Puščica, kaka?

Don Cezar (veselo).

Da, puščica roke té,

Ki me drži, zletela je v srcé,

Svoj sladki strup mi v dušo vlivajoča.

Diana, oh!

Donna Diana (za-sé).

Zdaj zmagam, je vže padel! —

Ha, ti ošabnež, zdaj poskusil boš

Ostrost srditosti mojé! —

(Sopet prijazno se k njemu obrnivša.)

Zmotnjava, princ, domišljevanje je, —
Vi bi ljubili mene res?

Don Cezar

(nezmožen premagovati se).

Ti baraš,

Ti vidiš me in baraš? Jaz odkriti
Z besedo hčem, kar misli mi jemlje,
Kar glavo srcem mi razprlo je,
Kot da se bitije mi hče ločiti!
Značaj tvoj trdni mi srce je vnel,
A dal mi moč je, tudi je mojstriti;
Zdaj pa ne morem ognja več dušiti;
En mil pogled srčnost, ponos bi vzela,
Poslopije umetno se je vžgalo,
In milosti proseče bo razpalo.

(Vrže se jej k nogam in poljublja strastno njeno roko.)

Donna Diana

(pahne ga od sebe in se mu iztrga).

Nazaj, nevrednež! Proč! — Globoko te
Pod sabo vidim zdaj! Ti ljubiš, in
Brezumen, drzneš se odkriti to!

Don Cezar

(hitro vstanši, za-sé).

Srcé nevredno! Ti izdaješ me!
Zgubljen sem! Vendar, srčnost, srčnost zdaj!

Donna Diana

(ponosno in trdo).

Svarjeni ste bilí a vendar ste
Se drznili spustiti v borbo z mano —
Prevzetni človek, Vi z menoj!

Don Cezar

(z navidezním začudenjem).

Princezinja, se šalite, kako?

Donna Diana.

Ne šalim se, zaljubljeni bedak!

Don Cezar (nasmehnivši se).

Zaljubljen? Ménite? Zaljubljen jaz?
Oj, ti gizdavost žén! — Ne kneginja,
Natvora v hipu se ne promeni.
Jaz ljubil? Če bi mogel, prej umrl
Bi, kakor kriv bil té slabósti.
Zabíli ste, kaj mi dolžnost je dnéva
Vkazala.

Donna Diana (zeló zadéta).

Kaj ste rêkli?

Don Cezar

(mrzlo in smehljajóč se).

Moj talent

Pokvaril se še nij. Vas, mójstrico,
Premotil s prosto vmételjnostjo sem,
Saj hlimbe ste učili me samí.

Donna Diana (za-sé).

Neslišano! (Glasno.) Kaj? Hlimbe rekli ste?

Don Cezar (fino).

In bistroúm Vaš tega spazil nij?

Donna Diana (zmótena).

Puščica, blaga roka — sladki strup —
In v srci Vašem plam. —

Don Cezar

(vedno smijóč se).

Gorkó sem res,

Zdaj vidim, slikal in učinil več,
Kot hôtel. Jaz ponósen skoro sem,
Ker takov sem glumáč.

Donna Diana (srdita, za-sé).

Ostudno! Jaz
Premotena, zaničevana sem!
Pregledal, ménim, me predobro je.
Osvéta, če prav izgubim življenje!

Don Cezar

(z mrzlo vljudnostijo jej rôko podavši).

Princeza, čakajo v dvorani nas.

Donna Diana (raztresena).

Kaj, princ? (Na stran.) Kakó sem slepa jaz bilà!
(Glasno.)

Kaj hočete?

Don Cezar

(čvrsto pogledavši jo).

Gospá, ne umem Vas.

Donna Diana (za-sé).

Moč moram zbrati.

(Mirnim glasom, obstoječ.)

Idiva, Don Cezar!

Don Cezar (za-sé).

Je vže dobljeno! Ti tako povračaš
Ljubezen tebi vdanih? Ha, nemila!
Zdaj te poznam! Pa le, pa le —

Donna Diana (popolno vesela).

Vi mojster ste, naravnost Vam povem,
Za istino imela hlimbo sem.

Don Cezar

(z navidezno odkritosrčnostjo).

Princeza, jaz predobro spazil sem:
Vi le na videz ste motíli se,
Da ste podpérali moč slabo mojo.
Vi ste kazali se, da motim Vas,
Igrali pa izvrstno ste sami.

Donna Diana (za-sé).

Strup oster je njegov zasméh. Potrpi!
(Glasno.)

Princ, zadovoljna sem jaz, in ker hlimba
Vam pristuje se, nij zadržka, te
Igré začete dokončati.

(Dene si masko na obraz.)

Berž!

Norosti platimo tribut, ki ga

Dolžní smo jej. Nosite se takó,
 Kot bi ljubili. Bolj prijetne Vas,
 Kot druge istina, pokaže hlimba.
 (Ga prime za roko in se obrne, kot bi htela iti.)

Don Cezar (obstoji).

Princeza, kaj?

Donna Diana (prijazno).

Da, da; jaz ne tajim,
 Vedênje fino in legák dovtip,
 To ima čez-me bolj veliko moč,
 Kot nežnost vsa, ki dela mi dolg čas,
 Dovtip in finost pa me veselí.

Don Cezar (za-sé).

Kam meri, vidim; ná-njo bodem zdaj
 Obrnil óst puščice.

Donna Diana

(šaljivo, hteč ga odpeljati).

Moj gospod,
 Začnite svoj napàd!

Don Cezar (obstoji).

Princeza, milost!

Vže misel sama, da sem jaz Vam bolj
Po vseči, kakor drugi, bega me,
Da pól slabejše nálog svoj igram.

Donna Diana (smijoč se).

To umno nij. Je-li nevarnost, kaj?
Če kdo dopada mi?

Don Cezar (zmeraj resen).

Kaj? — Pač, nevarnost,
Da bi ga Vi ljubili.

Donna Diana
(vedno smijoč se).

No, moj princ,
Nevarnost, ménim, silna bi ne bila.

Don Cezar
(z osorno resnobo).

Nobene se kot té jaz ne bojim.

Donna Diana (za-sé).

To je preveč! (Glasno.) Princ moj, kaj Vi
Si mislite, da morem jaz ljubiti?
resnično

Don Cezar.

Kdo pôrok je? Princeza, govorite!
Vi pravite, da sem Vam všeč. Vi me
Povzdigate. — Tu daleč nij ljubezen.

Donna Diana (srdita).

Še dalje, kot bedaški Vaš ponós
Je od nesramnosti. — Da Vam povóda
K žalítvi daljni več ne bom dajala,
Dovolim Vam, takój me zapustiti.
(Sname masko.)

Don Cezar (nemiren, za-sé).

Prenagel sem. (Glasnó.) Ne greste li na bál?
Li mórete brez škode se vmekniti?

Donna Diana (jezna).

Saj moja bo; ne skrbite! — Recite,
Da bólna sem. — — Le idite!

Don Cezar
(zadrego skrivajoč).

In próst
Dolžnosti vsake zdaj sem dneva?

Donna Diana (ponosno).

Če
Vas jaz spustim, ste prósti. Idite!

Don Cezar

(po molčanji, skrito otožnostjo).

Za to ljubáv zahvalim se; spoznám
Jo zdaj. Svetlóst, Bog bodi z Vami!

(Odide.)

Sedmi prizor.

Donna Diana (sama).

Kaj skušam vse? Zaničevanje? Ha!
Zasméh! In moški mene zasmehuje!
Potrta sem! — Kaj sredstva nij nikder?
Najhujše, vsako bode pravo, vsako!
Podvreči si ga hčem, naj vže veljá
Karkoli hče. — Dostojnost svojo žensko,
Dà, to celó jaz stavim na igró!
Kaj hočem ž njó, če ne bi jaz dobíla?

Osmi prizor.

Perin. Donna Diana.

Perin

(pride urno skozi srednja vrata).

Svetlóst, kaj je? Zakaj ne greste Vi?
Čuditi se jaz slišal sem ljudi,
Šepéčejo si v úho.

Donna Diana

(ki se je vrgla na stol).

Slábo mi, oh! slábo

Mi je!

Perin (sočutjem).

Oj, Bog pomoči daj! —

(Na stran.)

To dobro gre! —

(Glasnó, ko se je ozrl.)

Kdé je Don Cezar, kaj?

Je-li šel po zdravnika?

Donna Diana.

Tiho, Perin!

Jaz bolna sem.

Perin.

(vkrog nje se sukaje).

Resnično, bleda ste. —
Svetlóst, ta lék Vas spet ozdravil bo.
(Ponuja jej stekleničico.)

Donna Diana (čemerno se braneč).
Jaz leka nehčem. Kaj mi neki hče?

Perin

(skrbljivega se kažóč).

Nebesa sveta! Kaj je vendar to!
Svetlóst, povejte, jaz prav nič ne vem.

Donna Diana (slaboglasno).
Oh, tukaj v sreči kri mi bo zastala.

Perin

(zeló skrbljivo in postrežno).

Tiščí Vas? No, to res nij kaka šala,
Takój jaz urno po zdravnika grem.
(Naredi kakor bi htel steči.)

Donna Diana.

Ostani, sitnež! Srd in jeza lomi me,
Ker Cezar — zmagan nij.

Perin

(veselo na stran).

Prav dobro gré!

(Glasnó.)

Tedaj Vi res — jaz moram se čuditi —
Želite, da on mora Vas ljubíti?

Donna Diana

Oj, svoje jaz za-to države dam,
Perin, da pal on k mojim bi nogám.

Perin (za-sé).

Bo li vže zrela? (Glasno.) Zdaj, svetlóst odkrijte
Srcé mi, in se ná-me zanesite! —
Je-li ljubezen ali srd samo
Kar vžiga Vas? — Zmeníva dobro se.

Donna Diana

(naglo, a s povešenimi očmi).

Oh, mólči, mólči, goli srd je to,
In želja, k tlám ga prikloníti,
Da, ko ljubezni vže mrjè,
Še vmirajoč se mora pokoríti.

Perin (za-sé).

Tako? (Glasno.) Prav, tudi moja ta je želja.
Da ljubi on — ne bom tajil Vam jaz, —

Pomagati bi ne imèl veselja,
Ker pa hudobnost je, radósten vbogam Vas.

Donna Diana.

Štoj zdaj, Perin. Tá mož je, čula sem,
Če tudi trd, za godbo občutljiv.

Perin.

Lehkò; ne znam; a dvomim jaz nad tem;
Saj veste, kamen ne postane živ.

Donna Diana.

Ne, ne, gotovo; Ti pa zdaj se meni
Postrežnega izkaži v stvari eni.

Perin.

Svetlóst, v kateri? Le berž ž njo na dan,
Za Vas, saj veste, skozi ogenj grém.

Donna Diana.

Previdnost, zvitost, vspešna bo pri tem,
Ker spaziti ne smé, da si mi vdan.

Perin.

Sem li otrok? Nij moj značaj Vam znan?

Donna Diana.

Poišči urno ga —

Perin (naglo).

Takoj, z veseljem.

Donna Diana.

Govôri z njim, spremljуй povsodi ga.
 Jaz vkusno se mej tem, da ga zapeljem,
 Opravim, kakor dobro vem in znam.
 A malo hipov potler se podam
 V zaprti park; tja zводи ga.

Perin.

Umejem; prav!

Donna Diana.

Gitare, — se ti li ne zdi? —
 Ne brenkam slabo —

Perin.

Mójstrica ste Vi.

Donna Diana.

Skrivàj tam more moj slušalec biti,
 A pómeni, skrivaj!

Perin (veselo).

Brez skrbi ste!

Donna Diana.

Ker tam me nikedó ne sme motíti.
Jaz bom — pa dosti zdaj! Kaj dalje še
Zgodi se, čas in kraj ima učiti.

Perin (dobrovoljno).

Prav, prav; to pride vse. Prekrasen plan!
Gitara nas bo k cilju popeljala:
Ko vidi Vas igrati, bode vžgan;
Plan mojsterski zares! Če je skovan
Iz jekla, boste Vi srcé mu omehčala.

Donna Diana.

Svoj nálog prav igray!

Perin.

Prav jaz ga pripeljam
Zdaj pojdite, obleko zvolíti;
Izbêrite, to priporočam Vam,
Kar um, počutke more premotiti,
Če vidi se. Gitaro pa v rokó
Prav nežno! — Meni vnema vže glavó
Ta misel le!

Donna Diana.

Tih! Tih! Jaz idem.

Prav rabi čas. — Perin, če padel bo!
 Brez konca za-me bo veselje to,
 Ko, ga zvrnivša v prah, do zmage pridem!
 (Odide.)

Deveti prizor.

Perin (sam).

Ej, glejte fino stavljene pastí!
 Če ne svarim ga, bo v veliki sili.
 A lepa Eva, Vi ste pozabíli
 Na kačo! Za drevesom ta preží,
 Kako se v lastno boste past vlovíli.
 Ha, ha, gospá, Perin ima modróst,
 On Vas pozna, Vi njega ne poznate.

Deseti prizor.

Don Cezar (od druge strani prišedši). Perin.

Don Cezar.

Oh, moj Perin!

Donna Diana.

Perin.

Princ, rádostno novóst.

Don Cezar.

Kaj je?

Perin.

Le malo še, pa zmago Vi imate.

Don Cezar.

Ti šališ se; jaz sem oslábljen vže,
Kak prizor! Kaj sem moral pretrpeti!

Perin.

Oj, znam, da zmaga hoče se Vam vzeti.
V bran stavi se; a v jarem mora le.

Don Cezar.

Variš se! To srce ne da se vžgati.

Perin.

Za to ljubezen bo skrbela.
Če denes še ne ljubi, bo norela
Ljubezni jutri. Vbogo to srcé!
Vže ponižuje se, Vas zapeljáti,

Dà dà, to res je brezi šale vse. —
 Skriváj Vas moram v vrt jaz pripeljáti,
 Tam boste čuli peti jo, igrati, —
 Kdo vé? Opravila se tudi bo,
 Da kamen ginen bil bi presladkó.
 Brž za manój! Se Vam kaj zdi? —

(Prime ga za roko.)

Don Cezar.

Le pusti me!

Sè silo vlečeš v mrežo me Sirene;
 Jaz vem, da mojstrica pri strunah je,
 Duhá odpelje čar nje igre preiskrene.

Perin.

Prezrite to.

(Posluša proti levi strani.)

Oho, saj vže brenkljá!

(Od vrta strani se čujejo preludije na različnih instrumen-
 tih, poslednjič gitara.)

Don Cezar.

Prijatelj, tiho, čuj prav angeljsko igra.

Perin.

Dovolj je zdaj. Po konci, moj junak!
 Le urno v boj! V vrstah stoji sovrag,

Zdaj, Cezar, skažite moč svojega značaja!
 (Stvorita nekoliko korakov. Gitara se zopet začuje. Don
 Cezar obstoji in je nekoliko časa ves v poslušanje
 zatopljen.)

Perin (nevoljen).

Kaj je? Sram bodi Vas! Ste Vi junak?

Don Cezar (tozèč).

Junak, dà, ki mu duša vhaja!

(Perin ga sé silo odpelje.)

Jednajsti prizor.

Vrt princezinje.

Vrt je po samovoljnem a duhovitem okusu naprav-
 ljen, poln različnih rečij; v sredi nekoliko primernih
 cvetličnih grup; na desno nekatere statue in izgled na
 cvetlične grêde; na levo kaskada in pred njo rožna
 sênčnica sê sedeži. Na prizorišči se čuje godba, mej tem
 je gledališče prazno. Proti koncu simfonije se prikaže
 Floretta, povsodi okoli se ozirajoč. Zgubi se v zadnji
 del, pride pa nazaj, ko Diana nastopi.

Donna Diana (v idealični, prav mični obleki, gitaro
 v róci). Donna Lavra in Donna Fenisa (z dru-
 gim instrumenti). Floretta (na drugi strani jih sre-
 čavša).

Donna Diana (Floretti).

Al videla si Cezarja v vrt priti?

Floretta.

K nam? Ne, tu bilo nij ga zapazíti,
In ne na balu. Jaz ne vem! — Zeló
Vsak čudi se — a jaz ne brigam se za tó.

Donna Diana (ponosno).

Anti nij treba. — Pojdi zdaj nazaj!
Če pride, precej poročilo daj.

Floretta.

Dà, bom, svetlóst.

(Gre nazaj, za-sé.)

Poglejte, kaj bo tó?

Donna Diana (Lavri).

In če porfir je, moram ga vkloniti.

Donna Lavra.

Obleka, menim, vtis stvorila bo.

Donna Fenisa (za-sé).

Brezumnost ta! In nam je tihim biti!

Floretta

(Don Cezar-ju, ki je na videz še zmeraj zatopljen v občudovanje rož).

Moj princ! — Jaz vprašam Vas, če vže veste,
Da zdaj princezinja tu v vrti je?

Don Cezar

(stoječ kakor prej).

Ti dete, vrt princezinje le-tú
Je lep, prav lep, to mora se priznati.
Takovega cvetličnega krasú
Na daleč moral človek bi iskati.

Floretta

(stoji en čas zavzeta, gre potler k Diani in ničesa ne reče. Diana, ki je čula Cezar-jev odgovor, vstane ter hoče naprej stopiti, pomakne se pa nazaj, ko se Don Cezar bliža).

Don Cezar

(se obrne, zmeraj vrt občudujoč, in se zopet bliža Diani).

Perin

(vesel in tiho Cezar-ju).

Vi ne bi zmagali? — Kar moram se smijati,
Rojeni ste za-to, ženàm um sesvedrati.

Don Cezar (tiho Perin-u).

Prijatelj, kar trpim, ne morem ti odkriti!

Perin (takisto njemu).

Za tem trpljenjem mora radost priti,
Ko bo končano.

Don Cezar

(pride blizu Diane in hoče iti mimo nje).

Perin (ga zadržuje).

V desno! Kaj Vam je?

Don Cezar (tiho Perin-u).

Enkrat še videl rad bi jo skriváje,
Le enkrat!

Perin (ustavljajoč ga).

Nič! Saj Vas še tako omaje;
Nazaj! Dovolj je vže, vmeknite se!

Don Cezar

(gre vidno ginen mimo Diane, ne pogledavši je).

Donna Diana (vzburjena Lavri).

Mimó gredoč me še pogledal nij!

Floretta

(Don Cezar-ju, ki je na videz še zmeraj zatopljen v občudovanje rož).

Moj princ! — Jaz vprašam Vas, če vže veste,
Da zdaj princezinja tu v vrti je?

Don Cezar

(stoječ kakor prej).

Ti dete, vrt princezinje le-tú
Je lep, prav lep, to mora se priznati.
Takovega cvetličnega krasú
Na daleč moral človek bi iskati.

Floretta

(stoji en čas zavzeta, gre potler k Diani in ničesa ne reče. Diana, ki je čula Cezar-jev odgovor, vstane ter hoče naprej stopiti, pomakne se pa nazaj, ko se Don Cezar bliža).

Don Cezar

(se obrne, zmeraj vrt občudujoč, in se zopet bliža Diani).

Perin

(vesel in tiho Cezar-ju).

Vi ne bi zmagali? — Kar moram se smijati,
Rojeni ste za-to, ženàm um sesvedrati.

Don Cezar (tiho Perin-u).

Prijatelj, kar trpim, ne morem ti odkriti!

Perin (takisto njemu).

Za tem trpljenjem mora radost priti,
Ko bo končano.

Don Cezar

(pride blizu Diane in hoče iti mimo nje).

Perin (ga zadržuje).

V desno! Kaj Vam je?

Don Cezar (tiho Perin-u).

Enkrat še videl rad bi jo skriváje,
Le enkrat!

Perin (ustavljajoč ga).

Nič! Saj Vas še tako omaje;
Nazaj! Dovolj je vže, vmeknite se!

Don Cezar

(gre vidno ginen mimo Diane, ne pogledavši je).

Donna Diana (vzburjena Lavri).

Mimó gredoč me še pogledal nij!

Floretta (urno).

Svetlóst, Don Cezar in Perin gresta.

Donna Diana (sestričinama).

Sedite in stvorite umno vsè.

Začnimo pa, ko nam prav blizu je.

(Vsedejo se v senčnico. Donna Diana prav vabljivo.

Skrivaj govori sè sestričinama, ko se Don Cezar bliža

Potem igrajo kratek muzičen komad.)

Floretta.

Nij res, da radovédna bi bilà,

Zanima pa me, kaj se bode tu stvorilo.

Dvanajsti prizor.

Don Cezar, Perin (od druge strani prišedši). Prejšnji.

Perin

(tiho Don Cezar-ju).

Pogumni zdaj! Pol zmage je svarilo!

Don Cezar

(ki je Diano od daleč opazoval).

Prijatelj, ko jo gledam v krasu tem,

Kako se čaru ubraniti hčem?

Perin.

Ne glejte v solnce, ako Vam bliščí se!
Okó proč, in ušesa zamašite; —
Le malomaren, ker sicer se pogubite.

Don Cezar

(Perin-u, ko je obrnil pogled na Diano).

Njo vidim, kamor obrnó očí se.
Prav z magično me vleče močijó,
Okó le išče — oh! nij moč braniti! —
Podobo njeno angeljsko lepó!

(Gre bliže.)

Perin

(za njim idoč, zmeraj tiho).

Rabite um! Dovolj Vam je slušalec biti.

(Prime ga za roko.)

Čoln svoj na levo obrniva stran,
Sicer obstane v pesku zakopan!

Don Cezar (obrnivši se).

Sanjarim noč in dan o lepem tem telesi.

Perin

(peljóč ga k drevesni grupi).

Prav; mislite si, da sedi na tem drevesi.
(Gresta nazaj. Perin govori tiho a vneto z njim.)

Donna Diana

(ki je čestokrat opazovala Don Cezar-ja, nekoliko razdražena sestričinama).

Nikdar se ne ozré na našo stran, —
Ve motite me. Sama hčem igrati.
Pozòr, ozéra se.

(Igrá nežno melodijo. Don Cezar, kojega vodi Perin, pride zopet bliže, in na videz prav pazljivo ogleduje vrt.)

Donna Diana (tiho Floretti).

Se li obrnil je?

Floretta (takisto Diani).

Ne več, kot panj lesén.

Donna Lavra.

Tja gleda zdaj, kot kamenén.

Donna Diana (razvneta).

Tedaj me nij on slišal.

Igrajmo vse, da k nam se bo obrnil.

(Zivahen trio. Mej igro kaže Diana svojo nepotrpežljivost.
Don Cezar dalje ogleduje vrt.)

Don Cezar

(naprej, a proč obrnen od Diane, glasno Perin-u).

Perin, ta park izvrstno vredjen je,

Okusno. Krasna ta drevesna grupa
Je, dalje griva ona, glédi le!

Donna Diana
(nehavša z muziko).

Kaj čujem? On si govoriti upa,
Da griva mu je všeč, drevesna grupa,
Mej tem ko jaz prebiram strune?
Kaj res možá tegà nič ne prosune?

Don Cezar (glasno Perin-u).

Glej róž! Cvet nagelnov brdák!
Kako je vse izbrano!

Donna Fenisa (Lavri).

Ta bedak!

Nas preziraje, hvali cvetje róž.
Don Gaston je pač ves drugačen móž.

Floretta (na stran).

In tnalo to, Perin, se tudi dela,
Ko bil bi slep. Tegà ne bom strpela!

Donna Diana
(prav razdražena Floretti).

Gotovo me nij videl, torej greš
Do njega, in da tu sem, mu poveš.

Floretta

(Don Cezar-ju, ki je na videz še zmeraj zatopljen v občudovanje rož).

Moj princ! — Jaz vprašam Vas, če vže veste,
Da zdaj princezinja tu v vrti je?

Don Cezar

(stoječ kakor prej).

Ti dete, vrt princezinje le-tú
Je lep, prav lep, to mora se priznati.
Takovega cvetličnega krasú
Na daleč moral človek bi iskati.

Floretta

(stoji en čas zavzeta, gre potler k Diani in ničesa ne reče. Diana, ki je čula Cezar-jev odgovor, vstane ter hoče naprej stopiti, pomakne se pa nazaj, ko se Don Cezar bliža).

Don Cezar

(se obrne, zmeraj vrt občudujoč, in se zopet bliža Diani).

Perin

(vesel in tiho Cezar-ju).

Vi ne bi zmagali? — Kar moram se smijati,
Rojeni ste za-to, ženàm um sesvedrati.

Don Cezar (tiho Perin-u).

Prijatelj, kar trpim, ne morem ti odkriti!

Perin (takisto njemu).

Za tem trpljenjem mora radost priti,
Ko bo končano.

Don Cezar

(pride blizu Diane in hoče iti mimo nje).

Perin (ga zadržuje).

V desno! Kaj Vam je?

Don Cezar (tiho Perin-u).

Enkrat še videl rad bi jo skrivaje,
Le enkrat!

Perin (ustavljajoč ga).

Nič! Saj Vas še tako omaje;
Nazaj! Dovolj je vže, vmeknite se!

Don Cezar

(gre vidno ginen mimo Diane, ne pogledavši je).

Donna Diana (vzburjena Lavri).

Mimó gredoč me še pogledal nij!

Donna Lavra (tiho Diani).
Verjetno nij, kar tukaj se godi.

Donna Diana (ginena Lavri).
Ti idi k njemu, tebi ne tají se.
Povej, da videla sem ga.

Donna Lavra
(vstane ter se bliža Don Cezar-ju, ki ogleduje neko statuo).

Donna Diana
(zelo nemirna, se vsede in vzame gitaro v roko).

Tesno
Pri srci mi je, ktero polni zóna.

Donna Lavra (Don Cezar-ju).
Don Cezar, ste li čuli njo?
Tu v parku je; Vas videla je ona.

Don Cezar
(kakor iz svojih sanj se zbudivši).
Kaj, krasna Lavra? — Tu princeza je,
In videle so njene me oči?

(Perinu.)
Ti znal si, da je tú, a črnil le
Besede nijsi? (Lavri.) Oprostíte Vi

Me pri princezi; jaz sem se premotil,
In glejte, zdaj kar sam kazujem se,
Ker bodem se takoj odpotil.

(Prikloni se Donni Lavri in se obrne, kot bi htel iti.
Donna Lavra začudena obstoji; Donna Diana srdita
vstane in vrže gitaro na tla.)

Donna Diana (stopi naprej).

On gre! Nebesa!

(Jezna za njim kličoč.)

Princ! — Don Cezar! — Kam?

Perin

(smijoč se, a tiho Don Cezar-ju).

Udá se, če se prav upira nam.

Donna Diana.

Stopíte sem!

Perin (kot zgoraj).

To fino je biló!

Don Cezar

(ki je obstal in se za nekoliko korakov približal).

Kaj z mano govorite?

Donna Diana

(tresoč se od jeze in bolesti).

Dà, samó

Jedino z Vami!

Don Cezar

(stopi še nekoliko korakov bliže).

Kaj radi bi dobili?

Donna Diana (nekoliko zbrana).

Kako, da Vi ste se drzníli,
Sem priti, princ, kder sama le
Brez priče sem meníla biti?

Don Cezar

(v hlinjeni zadregi na Perin-a kazóč).

Perin je kriv, ki sem me peljal je,
Ker prašate, ne smem tegà tajiti.
Ker nijsem vedel, da ste v vrtili Vi,
Če sem grešil, oj, odpustite mi,
Ker nijsem menil, Vam tu nagajáti.

Donna Diana (za-sé).

Ne pravi, da prišel me je slušáti?
Sme li tajiti meni to v obraz?

(Glasno.)

Ste čuli godbo?

Don Cezar.

Ne, nikake jaz.

Donna Diana (kvišku planivša).

To nij mogoče!

Donna Fenisa (Lavri).

Kaj je tem ljudém?

Donna Lavra (Fenisi).

Izpeljal bo on, česar se je lotil.

Don Cezar

(pobitega se kažóč).

Če tudi v tem sem jaz se zmotil,

Povedati kaj družega ne vem.

Bojim se, huje še se pregrešiti,

Tedaj si manjše zlo, prognanstvo, hčem voliti

(Poštljivo se prikloni in urno odide.)

Perin (vesel, za-sé).

Presneto, on čim dlje, tem bolj je ojster;

Jaz sem učenec zdaj in on je mojster!

Kaže se pobitega in sočutnim obličjem stopi na Dianino stran, ki stoji vsa omótena.)

Donna Diana

(tresoč se od jeze in bolesti).

Dà, samó

Jedino z Vami!

Don Cezar

(stopi še nekoliko korakov bliže).

Kaj radi bi dobili?

Donna Diana (nekoliko zbrana).

Kako, da Vi ste se drzníli,
Sem priti, princ, kder sama le
Brez priče sem meníla biti?

Don Cezar

(v hlinjeni zadregi na Perin-a kazóč).

Perin je kriv, ki sem me peljal je,
Ker prašate, ne smem tegà tajiti.
Ker nijsem vedel, da ste v vrti Vi,
Če sem grešil, oj, odpustite mi,
Ker nijsem menil, Vam tu nagajáti.

Donna Diana (za-sé).

Ne pravi, da prišel me je slušáti?
Sme li tajiti meni to v obraz?

(Glasno.)

Ste čuli godbo?

Don Cezar.

Ne, nikake jaz.

Donna Diana (kvišku planivša).

To nij mogoče!

Donna Fenisa (Lavri).

Kaj je tem ljudém?

Donna Lavra (Fenisi).

Izpeljal bo on, česar se je lotil.

Don Cezar

(pobitega se kažóč).

Če tudi v tem sem jaz se zmotil,

Povedati kaj družega ne vem.

Bojim se, huje še se pregrešiti,

Tedaj si manjše zlo, prognanstvo, hčem voliti

(Poštljivo se prikloni in urno odide.)

Perin (vesel, za-sé).

Presneto, on čim dlje, tem bolj je ojster;

Jaz sem učenec zdaj in on je mojster!

(Kaže se pobitega in sočutnim obličjem stopi na Dianino stran, ki stoji vsa omótena.)

Donna Diana

(tresoč se od jeze in bolesti).

Dà, samó

Jedino z Vami!

Don Cezar

(stopi še nekoliko korakov bliže).

Kaj radi bi dobili?

Donna Diana (nekoliko zbrana).

Kako, da Vi ste se drzníli,
Sem priti, princ, kder sama le
Brez priče sem meníla biti?

Don Cezar

(v hlinjeni zadregi na Perin-a kazóč).

Perin je kriv, ki sem me peljal je,
Ker prašate, ne smem tegà tajiti.
Ker nijsem vedel, da ste v vrti Vi,
Če sem grešil, oj, odpustite mi,
Ker nijsem menil, Vam tu nagajáti.

Donna Diana (za-sé).

Ne pravi, da prišel me je slušáti?
Sme li tajiti meni to v obraz?

(Glasno.)

Ste čuli godbo?

Don Cezar.

Ne, nikake jaz.

Donna Diana (kvišku planivša).

To nij mogoče!

Donna Fenisa (Lavri).

Kaj je tem ljudém?

Donna Lavra (Fenisi).

Izpeljal bo on, česar se je lotil.

Don Cezar

(pobitega se kažóč).

Če tudi v tem sem jaz se zmotil,

Povedati kaj družega ne vem.

Bojim se, huje še se pregrešiti,

Tedaj si manjše zlo, prognanstvo, hčem voliti

(Poštljivo se prikloni in urno odide.)

Perin (vesel, za-sé).

Presneto, on čim dlje, tem bolj je ojster;

Jaz sem učenec zdaj in on je mojster!

Kaže se pobitega in sočutnim obličjem stopí na Dianino stran, ki stoji vsa omótena.)

Trinajsti prizor.

Prejšnji, brez Don Cezar-ja.

Donna Fenisa.

Ta človek iz mesá nij in krvi,
Kovina se mi skoz in skozi zdi.

Donna Lavra.

Pod pólom, v ledu, menim, se rodíl je.

Floretta.

Perin nij tak, obstati moram to.

Donna Diana

(iz svoje omotice kvišku planivši).

Kaj res? In meni se godi takó?
Bedak ta mladi, drzni me smešíl je?
Kaj druga sem in pônos me miníl je?

Perin (na stran).

Zdaj je resnica, kriza bliža se.

Donna Diana (ostro).

Le hitro vsi na bál! — Pustite sámo me!

Donna Fenisa
(gredoč, tiho Lavri).

Če se le vnela bo? —

Donna Lavra (takisto Fenisi),

Vse lahko pripetí se.

Donna Fenisa.

Privoščim jej. Prevzetnim to zgodí se.

(Obe odidete.)

Floretta.

Allons, Perin, zdaj spolni nálog svoj!

Perin.

Dà, pridi, srček brž, jaz grem takoj,
Brezumnosti té mora konec biti.

(Hče oditi ž njo.)

Donna Diana.

Perin!

Perin (postrežno).

Svetlóst!

Floretta (zbadljivo).
Milost, on v službi je.

Donna Diana (ostro).
Tu pusti ga!

Perin (ramena majoč).

To, dete, mora se zgoditi.

Floretta (jezeč se).
To zove nepravico se.
(Perin-u.)

A čakaj ti! Jaz bom se maščevala,
Vsa škoda se mi dvojno bo plačala!
(Nevoljna odide.)

Štirinajsti prizor.

Donna Diana. Perin.

Donna Diana.

Si ga li sem pripeljal, da me čul je?

Perin.

Da, sem, a le težavno mi je šló.

Donna Diana.

Al me poslušal nij?

Perin.

Stvar je posebna tó
Z njim, in, svetlóst, jaz glavo stavim —
Ker sva sama, ne bode nikdo čul, kar pravim:
A norcu temu ne dobó se par.

Donna Diana.

Izvestno čul me je. No, in kaj pravi
K temù?

Perin.

Kedo? Kaj Cezar pravi? On?

Donna Diana (radovedno).

Dà, on! Kaj pravi, kaj?

Perin (resno odmikajoč se).

Kar ne objavi,
Svetlóst, Perin, Vaš sluga, nikedar.

Donna Diana
(še bolj razdražena).

Jaz znati hčem; povej!

Perin.

Oh!

Donna Diana.

No?

Perin (umikaje se).

Da se mu zdí,
Kot čul bi dete, ki na strune brenka.

Donna Diana
(v najhujšem srdu).

To rekel je!

Perin.

In da ga prav uho boli
Od tacega brezpametnega žvenka.

Donna Diana.

Ha, ti nesramnež!

Perin.

Nora stvar.

Donna Diana (jok zadržavši).

Ta jeza, srd!

Perin.

Divják je on, barbar.

Donna Diana.

Tegà ne pretrpim — to smrt mi bo, Perin.

Perin.

Vse zàbite, in vseh ste prosti bolečin.

Donna Diana.

Le molči! Saj mu pride dan plačila.
 Da sem Diana še, bo moj pokazal čin.
 Prevzetnost jaz njegovo bom vkrotila —
 Dà, ali pa se sama pogubila!

(Odide.)

Perin

(sam, ko je gledal za njo).

Postavim, če komedija je tó,
 In lepa dama res bi se ne vjela
 S ponosom svojim in modrostjo vsó
 Poslednjič v mrežo, ki se nji je sprela:
 Potem ne znam, kaj imam govoriti,
 Kot, da je pesnik htel, da zaljubíti
 Ne sme junakinja se tega dela.

(Počasi odide.)

TRETJE DEJANJE.

Dvorana z mnogimi vratmi.

Prvi prizor.

Don Gaston na stolu. Don Louis vstopi. Pozneje Don Cezar s Perin-om, ki ostane, poslušajoč, v ozadju.

Don Louis.

Don Gaston?

Don Gaston.

Don Louis?

Don Louis.

Ti čmeren si?

Don Gaston.

Te li je kratkočasiti me volja?

Don Louis.

Veš, mênî samemu prav dolg je čas.

Don Gaston.

Diani mari nij obljuje prejšnje,
Ponosna slavnosti ogiblje se.

Don Louis.

To nij še vse; Diana jemlje nam
Sestričini, izsrečkani od nas.

Don Gaston.

Res, to nikakor prav nij, ni spodobno.

Don Louis.

Kot gospodinja ona žali nas.

Don Gaston.

Ponos jej ogenj prejšnji naš rodíl je,
Preveč častili smo to trdo bitje.

Don Louis.

Ta ogenj v mêni skoraj vže miníl je,
A nekov čar — v jednakih barvah skrit je.

Don Gaston (živahno).

Dà, res je to. Nagib, mišljenje se lehkó
Nekako barve dušine zovó.

(Tiho vzdihujoč.)

Če mi po slavnosti Fenisa še ostane,
Jaz nevoščljiv ne bom ti zbog Diane.

Don Louis,

In jaz prav rad privoščim ti obé,
Če še v prihodnje bo mi Lavra vdana;
Preveč visoke zá-me, preostre
Pa misli ima kneginja Diana.

Don Gaston.

Tam gre Don Cezar, luna grudnova,
Kot v šahu kralj, korak in spet korak,
Sè svojim belim trakom. Doli z njim!
Snežena kepa je, kar nosiš tu.

Don Cezar.

Zavida vredna se mrzlóst Vam mora zdeti.
Se vé, ker — Vaš plamèn ne more drugih
vneti.

Don Gaston.

Kdo pravi?

Don Louis.

Kdo?

Don Cezar.

Diana to nam kaže,
Vedóč se, kakor bi Vas ne biló.

Don Gaston.

Saj k sreči ona sama nij na sveti,
A vendar me jezi!

Don Louis

Zasluži res,
Da platili mi vsaj bi jo za to žaljenje.

Don Cezar.

Kakó?

Don Louis.

Sestričini ste njeni ljubeznjivi.
Če zvezda meni se in firmamenta kras,
Mi proti ónima le bodimo dvorljivi,
Od kojih prostor tak ne loči nas,
Potem — kdo vé? — od zgoraj pride zvezda
Na grivo semkaj doli k nam.

Don Cezar (za-se).

Dà, blizu je, a jaz jedini, res da,
Vse sé tujim okom izpoznam!

Don Gaston (Don Cezar-ju).
Kaj meniš, Kato, se li prav ravná?

Don Cezar.

Zakaj ne, prav izvrsten plan je tá,
Za vsacega, ki boljšega ne zná.

Don Gaston.

Govori, káj je boljše?

Don Cezar.

Vsako ženo
Si misliti kot púnico leseno.
Nijedna pak ne brani se tegà,
Ki nehče je.

(Perin da znamenje zadovoljnosti.)

Don Gaston.

Temù se je začelo blesti.

Don Louis (pri vratih).
Al videl si? Tam mimo šli obé sti.

Don Gaston.

Sestričini?

Don Louis.

Se vé, da. Pojdiva!

Jaz pesen znam, ki k citram bi se pela;
Na úho Lavri bo donela.

Don Gaston.

Fenisi pevski zbor pripeljem jaz,
Mej petje pavk, trobent donèl bo glas.

Don Cezar.

Begune pelje laskanje do sreče,
A meni skrivati je, kar čuteče
Srce goji, kot grešniku!

Drugi prizor.

Perin (naprej stopivši), Don Cezar.

Perin.

Princ, čvrsta voda na naš málin tēče.
Gospodom srd je sád njihovih del,
A naš dobiček je, se lahko rêče.
Divjád Vam gonijo vsi prav na strel.

Don Cezar.

Res, divja je Dijana, dragi ti.

Perin.

Divjà? Krotkà, krotkêjša kot se zdi.
 Jaz jo poznam, ne more nas slepiti.
 Vas ljubi, da-si skuša Vas črtiti.
 Od tod uboge žene razsajanje.
 Priséza, da goji le maščevanje,
 Mogoče; ali, ko bo vse godnó,
 Ljubezen, stavim, se izlêgla bó.

Don Cezar.

Povej, kaj misli, kaj o meni govori?

Perin.

Uganete lehkò! Preveč Vas ne časti.
 Ostrostjo vedno biča Vaš ponos,
 In neobčutnost Vašo zasmehuje,
 Nesramneža celó Vas imenuje.
 Tolažim jo, da šeg prav čudnih ste,
 Da boljši niste, kakor lésa kos,
 Da blazen ste — pa brez zamere vse!
 Naravnost pravim jej: najboljše bó,
 Da Vas pusti. — A misliti na tó
 Sedaj veliko vže prepôzno je;
 Drži Vas krepko; če ne motim se,
 Zdaj z ljubosumjem hoče Vas dobiti.

Don Cezar.

Kaj praviš?

Perin.

Zvito res nastavlja past svojó.

Da ste otrok, bi znala Vas vloviti.

Zato Vas prosim, pazite ostró.

Ne slušajte, kar pravila bo Vam.

To zadnja je poskušinja zdaj njena,

Če spodleti jej, zmaga je dobljena.

(Pogleda v sceno.)

Poglejte, princa z damama sta tam.

Galantna sta; če bosta le se vžgala?

V korist še, mislim, bode nam ta šala.

(Proti sceni.)

Le z Amorjem igrajte se drznó!

Tako se miška časi z mačko šali;

Lep kratek čas, a k malu mine tó,

Zgubljena je, kot boste Vi propali.

Don Cezar (zamaknen).

Kot boginja zefirnim gre korakom!

Perin.

Kaj boginja! Le brž od todi preč.

Na prostor svoj, tù nij Vas treba več.

Don Cezar

(odhaja počasi in se obrne, kot bi htel pogledati za Diano. Perin, nevoljen, ga zavrne; potem se vstopi mirno na stran in se prav resno drži).

Tretji prizor.

Donna Diana

(nastopi zamišljena in pride do srede odra, kder obstoji, ne pogledavša okolu sebe. Perin od druge strani, Diano opazujoč).

Petje v sceni (spremljano z gitaro).

Smém ljubezen ti kazati?

Lavra, moram li molčati?

Blaga Lavra, znak mi daj!

Če ne tožim želje svoje,

Strah, ki dviga prsi moje,

Molk moj ti jo pravi vsaj. —

Lavra meni je življenje,

Lavra moje hrepenenje,

Lavra, Lavra vekomaj!

Donna Diana (resno Perin-u).

Kaj čujem? Kaj se tukaj peva?

Jedino Lavra v petiji odmeva.

Perin.

Nič! Louis je v mreži Lavrini obvisel,
In zdaj še njó ujeti ima misel.
Slabosti!

Donna Diana.

Bédasto!

Perin.

Pač res.

Možjé ljubezni plamené kot kres.

Donna Diana.

Zahvaljen bodi bog, vse h koncu gre.
Bolnó me dela tó, mi studi se.

Perin.

Kdor vzvišen je nad vse, svetlóst, se smeje,
A milovati moramo slabeje.
Njim to je muka, nam dolg čas samó. —
Slabost človeške je natvore tó.

Donna Diana.

Se li prestati da to? — Če grem tje,
Imé prijetno Kloino slavi se;

Drugej mi Lida povzdiguje se;
 A pôtlér spet pa Lezbija častí se,
 In Lavra. Kam bi se pač umeknila,
 Kakó se teh brezumnostij rešila?

Perin (zá-se).

Pomaga! (Glasno.) Vam nij prav, da bi
 Diani peli,
 In peti morajo: tedaj, nij jasno,
 Da druge so opévati začéli?

(Čuje se preludija k petju, katero je Gaston uredil.)

Štirje glasovi v sceni.

Čast Fenise hčemo péti,
 Ki je fenis mej dekléti.

Donna Diana.

Še enkrat! Oj, kak fino, krasno!

Perin.

Uvod se meni še preslab ne zdi.

Donna Diana

(zasmehovajoč).

Znabiti himna še nam zadoni.

Perin (zá-se).

Zavist ljubezni! — Bo! (Glasno.) Saj zná se,
Brezúmna šala ta le odpustiti dá se.

Petje v sceni.

Jeden glas.

Fenis sêbi le jednák je:
Čar Fenisin tudi ták je,
Kot ga néma širni svét.
Pôgled njén vžgè smrtne rane,
A življênje nôvo vstane,
Ko pogléda milo spet.

Vsi.

Čast Fenise hčemo péti,
Ki je fenis mej dekléti.

Donna Diana (pretirano).

Dovtipno silno in galantno!

Perin (na stran).

Bolí jo; pêče. Dobro gre, charmantno!

(Glasno.)

To šale so, a tudi jaz željé
Imam, Floretti pésen péti svojo,

Donna Diana.

In nji na čast, kar dá glasú sercé —
 A v šali — javiti ljubezen mojo.
 Svetlóst, premodrim se možjani unemó.
 Zares!

Donna Diana (resno).

Ti se ne motiš in zato
 Ne bode naopak, če Cezar bi
 Nekoliko udál se šegi ti!
 Sicer jaz ne želim tegà, bog me ohrani!
 Še hvalim ga, in s tem se jezi moji vbrani.

Perin

(ves vesel, na stran pojoč).

Imàmo jo! Mi znamo ptico vjeti!

(Glasno.)

Svetlóst preblaga, to se sme želeti,
 Če ljubi kdo. On pa zaljubljen nij,
 Vsa burka se brezpametna mu zdi.
 Potem — to morate priznati,
 Opróstili ste Vi za dan ga cel.
 Svetlóst, nij moči dopovedováti,
 Kako je oprostitve bil vesel!

Donna Diana (živahno).

Dà, rekla sem mu, strani se podati,
 A kdor živetí vé, presliši tak ukaz.
 Bedak! Pokorščina nij slednji čas
 Najboljša. On bi moral bil ostati.

Perin (zá-se).

O moj sistem! O njêm jaz knjigo hčem pisáti.

(Glasnó.)

Imate prav; a norec vbogi tá,
Vi vničili ste mu pogúm srcá,
Ko htel na bál Vas je peljati;
Opróstitute —

Donna Diana

(še bolj razvnetá).

Kaj veš? — Ostati,
Zahteve svoje bi se moral bil držáti,
Potem utegnil bil bi soboj me speljáti.

Perin.

Lehkò! Tu jédro je. On pa nij človek tak,
Da na to finost hôtel bi pazíti.
In pa, kdo vé? — On ljubi mir, težak
Če posel je, se ume ga ogníti.
Kaj menite? (Zá-se.) O moj prezlati čar!

(Pogleda v sceno.)

V triumfu princa svojima gospéma!
Kako gizdavo stopa s parom par!
Vesêlje ta norost mi v srci vnéma.

Donna Diana (ven pogledavši).

Don Cezar z njimi je!

Perin.

Navdušen nij
 Preveč njihove zdanje sreče.
 A mi osodo vbogih teh ljudij
 Zdaj gledimo, kako se jim izteče.
 (Pomakneta se nazaj.)

Četrty prizor.

Don Louis, Don Gaston z Donno Lavro in Donno Feniso.
Don Cezar, Donna Diana in Perin v ozadju.

Don Louis
 (Don Gaston-u in Don Cezar-ju).
 Vže gleda nas, zdaj čas je za napad.

Don Gaston
 (tiho Don Louis-u).

Pozor! Jaz jo bom dražil kakor gre.

Don Cezar
 (baš tako obema).

Po volji stvórite; naj Vam bo sreča mila!
 (Don Louis in Don Gaston se bližata svojima damama,
 Don Cezar malomaren obstoji.)

Don Louis

(glasno Donni Lavri).

Dnes sreča ljubi me; če Lavra še ljubila
Bi me, kaj pôtler bi si želel še?

Donna Lavra.

Galantni denes ste, to moram rêči.

Don Louis.

Pustite dobrovoljno dan pretêči,
In skaže se, da govorim resnico.

(Govori prav živahno ž njo in časi pogleda na Donno
Diano.)

Don Gaston (Fenisi).

Ne dan, Vaš kras me ranil je s puščíco,
Don Gaston zdaj Fenisin služnik je.

Donna Fenisa.

Slab ogenj tak, ki hitro se užge.

Don Gaston.

Če vgasne kdaj, me Amor bo pokóril.

Donna Fenisa.

Da nijste láskavec, vrjamem vse.

Don Gaston.

Da menj lepi ste, menj bi jaz govoril.
(Poljubi jej roko, govori dalje tiho ž njo ter se
ozre čestokrat na Donno Diano.)

Perin (Diani).

Odpustil drugim bi, le njemu ne!
Don Cezarja, svetlost, poglejte Vi,
Kaj ne stoji tu, kot da je primrznil?
Z veseljem bi ga duzniti se drznil.
A glejte, lep mož je vzlic muhi ti!
Previden, moder je in blazega srcá.
Da škoda za-nj je, gola je resnica,
On suče se, kakor železna v kletki ptica,
A ko ga vidi kdo, ves srd nehá.
(Obrne se proč, da skrije smeh.)

Don Louis.

Don Gaston, idiva na bál nazaj.

Don Gaston.

Prav; skusiva, dan užiti,
Ljubezen ga mora nama sladiti.

(Peljeta svoji dami, ljubkajoča ju, mimo Donne Diane,
ne pogledavša je, in gresta proti dvorani za ples odme-
njeni. Don Cezar obstane v svoji raztresenosti.)

Donna Diana

(z afektiranim zasmehom, razdražena Perin-u).

To plava pač vse v morji sreče zdaj!

Perin

(sočutno ramena majóč).

Svetlóst, mladéž nikdar ne dela po modrosti
Kot mi, in meni, da je v édenu radosti.(Don Louis, Don Gaston, Donna Lavra in Donna Fenisa
odidejo.)

Peti prizor.

Donna Diana, Don Cezar, Perin.

Don Cezar

(kakor iz svoje raztresenosti se probudivši, se naglo
obrne, ko vidi druge iti v dvorano in stvari nekatere
korake, da bi šel za njimi. Dela se, kakor da je Donno
Diano tekar zdaj zapazil; poštljivo se prikloni in gre
naprej.)

Donna Diana (zá-se).

On gre! Še on! — On vidi me in gre! —
Poskusiti hčem zadnje svoje sredstvo:
Strup smrtni, ljubosumnost. — Ti, Perin,
Pokličí ga!

Perin.

Princ!

Don Cezar

(obrnivši se, resno).

Kličeš Ti?

Perin.

Dà, princ.

Don Cezar.

Prihodnjič! Zdaj pa vleče me drugam
Ljubezni moč.

Donna Diana (urno).

Ljubezni?

Don Cezar.

Dà, princeza.

Donna Diana (kakor zgoraj).

Kaj ljubite?

Don Cezar

(zmeraj resen).

Dà.

Donna Diana (ognjevito).

Kôga?

Don Cezar.

Próstost drago.

Donna Diana (izbrihtavša se).

Tako! Prostóst! Oj, princ, Vi ljubite
Najlepšo damo, ki jo ima svet.

Don Cezar

(počasi bliže prišedši).

To dobro vem. — Srce vzrók zamolči
Za svoje nagnenje.

Donna Diana (smijoč se).

Za nagnenje le-tó

Srcé pač nič ne vé.

Don Cezar.

Princeza, dà!

Donna Diana.

Ljubezen brez predmeta; ne umem
Jaz tega. Vi slobódo ljubite;
Vže prav; a kde pa imate predmet?

Don Cezar (vedno resen).

Predmet ljubezni je baš: ne ljubiti.
Jaz ljubim, biti brez ljubezni.

Perin

(vesél, zá-se).

Krasno!

Kako umétno jezic suče!

Donna Diana (nekoliko zdražena).

A „ne ljubiti“, to nij nič resničnega,
Le pójem sam.

Don Cezar.

Princeza, prosim, ker
Ne ljubite in ljubiti ne znate,
Tedaj ne pristuje razsodba Vam
V tej stvari. Čisto tuja je za Vas.

(Perin, vesel, si mane roke.)

Donna Diana

(svojo nevoljo skrivajoč).

To pač nij res. Kdor misli, njemu nij
Na sêbi treba skušati vsega.
Potem pa tudi nijsem daleč več,
Da govoriti mogla bom iz lastne
Izkušnje.

Don Cezar (nehoté ganen).

Ljubite li?

Donna Diana (vesela, zá-se).

Maje se!

(Glasno.)

Ne pravim, princ, da bi ljubila vže,
A čutim nekaj v srci, kot ljubezen.

Perin

(tiho Don Cezar-ju).

Držite trdno se! Ta bil je hud udar.

Donna Diana (zá-se).

Če človek je, on mora pasti. Oj,
Sladko se maščevala bom.

Don Cezar

(prisiljeno zbranostijo).

Natanko, kneginja, mi to bolj razložite.

Donna Diana

(resno in prostosrčno).

Don Cezar, rada Vam zaupam jaz.
Mož, kakor Vi, slobodnega duha,
Izvestno dobro mi želi. Slušajte:
Razlogi, sklep pobijajoči moj,

Premagali popolnem mène so.
 Jaz prošnjam ljudstva in očeta želji
 Ne morem vstavljati še dalje se.
 Tej kraljevini se žrtvujem jaz,
 Žrtvujem drago svojo jej prostóst,
 Odločiti se moram za soproga.
 Nagnenja prosta izvolila sem
 Si Louis-a, princa iz Bearne. —

Perin

(tiho don Cezar-ju).

Dim!

Poznamo to: za ptiče le je lim.

Donna Diana

(ostro ga pogledajoč).

Po plemstvu rojstva nikdo nij nad njim,
 Ne po natvornih mu jednak darovih.
 Previden, srčen, mil in plemenit,
 Tak skazal se mi je, in ne umem,
 Kako predsodek mogel je motíti
 Me, da te prednosti sem vse prezrla!

Don Cezar (potr, Perin-u).

Jaz znam, da hlini se, vendar, Perin,
 Skorej omoten sem.

Perin.

Pa! Srčni le!

Saj nič nij: to je prazen le udar.

Donna Diana.

Namenjena sem, njega izvolíti.

Povejte, ali Don Louis vreden nij,

Da mène prejme in z menoj še krono?

Vas ne slepi ljubav. Povejte misli!

V zadregi ste. Se-li moj trdni sklep

Vam čuden zdi? (Zá-se.) Umolknil je in bled,

Šla rana je v srce. — Trepeče! — Ha!

Dobljen je boj!

Perin

(tiho Don Cezar-ju).

Bodite mož!

Don Cezar

(baš tako Perin-u).

Jaz sem

Vže mrtev.

Perin

(kakor zgoraj).

Vas nij sram? Zvijajača ženska!

Donna Diana.

Princ, nij odgovora? Kaj to pomeni?
Vi ste preplašeni?

Don Cezar (izbrihtavši se.)

Princeza, res je,
Resnično, čudim se.

Donna Diana.

Zakaj? Nad čem pa?

Don Cezar (zbran).

Da vendar dvoje bitij se dobi,
Jednakih mislij, čutov, kot midva,
Ki želje imava, okus jednak.
Donna Diana in Don Cezar sta
Izgled jednakosti, kot nema ga
Lehkó natvora več. — Princeza moja:
Kak dolgo je, da stvorili Vi sklep
Omenjeni ste svoj?

(Perin pomigne Don Cezar-ju, v znamenje zadovoljnosti.)

Donna Diana

(nekoliko zmotena).

Prav dnes tekár.

Don Cezar.

Ob kateri uri?

Donna Diana (začudena).

Uri?

Perin

(tudi začuden, posluša pazljivim obrazom).

Don Cezar.

Nij biló

Ob tréh? — To je ob uri ravno tej,
Ko jaz sem stvoril tudi takov sklep,
Kot Vi, in praviz vzrokov, kot so Vaši. —
Željám se ljudstva svojega jaz vdam
In kakor Vi, izbral sem tudi jaz.

Donna Diana (vesela, zá-se).

Oh, vendar! On bo, vem, imenoval
Le mène! Kojo pa? Zdaj se maščujem!

(Prav prijazno Don Cezar-ju.)

Princ, jaz zaupala sem Vam in Vi
Vrnite moj zaup. Povejte, kdo je?

Don Cezar.

V sorodstvu bližnjem z Don Diegom je.

Donna Diana.

Imé?

Don Cezar.

Je Lavra.

Donna Diana (veselo osupnena).

Kaj? Kdo?

Don Cezar.

Donna Lavra.

Perin (na stran).

Blisk!

On me bo spravil še ob ves dovtip.

Donna Diana (stoji nema).

Don Cezar.

Se li ne zdi Vam, da izbrál sem prav?
 Ponižnost tolika in takov mik,
 Milôba taka, tak izreden um
 Pri ženah redek je. In ona ne slepí,
 A miče me in slehrn nov pogled
 Pokaže ljubeznivšo srcu jo. —
 Pa kaj Vam je? Saj ste vsa preplašena!

Perin

(vesél, dregne princa in ga izpodbuja, se dalje tako obnašati).

Donna Diana (za-sé).

Kaj čutim? Moji mi slabé občutki;
Strup mrzel trdi kri po mojih žilah.

Don Cezar

(skrbnega se kažóč).

Moj bog! Molčite? — Kaj je?

Donna Diana (zbrihtavša se).

Nič, princ, nič!

Jaz občudujem pevsko Vašo zmožnost.
Vi vneti ste in fantazija Vam
Prestvarja v boginjo navadno žensko,
Ki ima prednosti le vsakedanje.

Don Cezar

(znamenjem začudenja).

Neslišano! Jednaka tudi tu!

Donna Diana.

Kaj menite zdaj, princ?

Donna Diana.

10

Don Cezar.

To je izvestno čar.
Vi grajate, kar ljubim jaz; kar Vi,
Pa mēni všeči nij. Kot Lavra Vam,
Tako se mēni Louis vsakdanji zdi —
Mož, kot jih dosti je.

(Perin meče Don Cezar-ju poljube.)

Donna Diana

(nevoljna, prestriže besedo).

Prav, če je tó okus,
Naj vsak ravná po svojem se tedaj.
(Obrne se na stran, da bi skrila svoj nemir.)

Don Cezar

(pogleda nekoliko skrbno Perin-a).

Tak hitro?

Perin

(tiho njemu).

Bôjna pomnite pravila:
Ko neha strel, se bo zastava bela vila.
(Migne mu oditi.)

Don Cezar

(glasno Donni Diani).

Princeza, dovólite, jaz zdaj grem.
(Prikloni se, da bi šel.)

Donna Diana
(urno obrnivši se).

Al greste k Lavri?

Don Cezar (poštljivo).
Dà, svetlóst.

Donna Diana
(v najhujši genitvi, zá-se).

Nebesa!

Kako mi je? Kak čut?

Perin
(miga vesel Don Cezar-ju in mu važno kaže oditi).

Don Cezar (htěč iti).

Princeza, zdravi!

Donna Diana (razvneta).

Don Cezar, ostanite! Čujte, kaj
Slepí ste res? — Zaljubljen v Lavro, Cezar!
Katera prednost, kakov mik je pač,
Ki moti Vas? Kaj ljubeznjivo je,
Prijetno kaj pri nji? Princ, to samó
Povejte mi! (Zá-se.) Oh, preveč se jezim.
Kaj delam? Bog, ne vem, kaj govorim!

Perin

(tiho, triumfujoč Don Cezar-ju).

Barják vihrá in boben kliče k spravi,
Gospodje, k malu bodemo v trdnjavi!

Don Cezar.

Princeza, kaj prašanje to pomeni?

Donna Diana (jezo spustivši).

Da slabo volite, sem rekla Vam,
In smilite se mi, vsi zaslepljeni.

Don Cezar.

Jaz zaslepljen? — Poglejte, saj gre tam!
Kak plemenit ponòs in blago bitje!
Nad vso podobo rajski čar razlit je!
Nedolžnost, čednost so družice njene,
Kreposti sploh ne manjka jej nobene. —
Tam gre zdaj ona, svoj kažoča kras,
Preprosta je in zdi se, da ne znade,
Da kot magnet poteza k sebi nas,
Da sramežljivo vsak jej k nogam pade.
Oj, odpustite, jaz odkril sem le težkó,
Občutke srčne, ki sem skrival jih zvestó.
Oj, odpustite, hteli ste to Vi. —
Zdaj grem, očeta Vašega dobiti,

Zaprosil bom ga, da mi Lavro prepusti
In Louis-u hočem tudi naznaníti,
Da srečen bo, ker volite ga Vi.

(Naredi resen priklon in odide.)

Donna Diana

(v največi genitvi, ga hče nazaj poklicati, obstoji pa
nema in vsa zbegana).

Perin

(veselim ponosom, za njim gledajoč, na stran).

Kaj treba več? On vseh ne izboji se.
V vsej Kataloniji par njemu ne dobi se.

Šesti prizor.

Donna Diana. Perin.

Donna Diana (vsa razjárjena).

Sedaj pa vem, on zaničuje me.
Diano drznil se ponosni je žalíti,
Z ljubeznijo on drugo báha se!
Gorjé! — Umrjem! (Pade na stol.)

Perin

(od strani jo opazuječ, za-sé).

Prav; to mora v del Vam priti,
Prevzetnim! — Če ne goljufa me vse,

Zdaj zrela je. — To hočemo skusíti.
 (Resno in hlinjenim sočutjem se bliža Donni Diani.)

Donna Diana (bolestno za-sé).

Ljubezen zvita zmagala si le!

Perin

(glasno izdihne).

Donna Diana (slabim glasom).

Perin!

Perin (sočutno).

Svetlóst?

Donna Diana

(ne pogledavši kvišku).

Ga li nazaj ne bo?

Perin (nevoljen).

Nij treba ga! Da šel je, prav je to.
 Nesramnež! — Ne, kar moram Vam odkriti:
 Vi vedeli ste dolgo ból nositi.

Donna Diana.

Zdaj tiho! Ne govori mi, Perin,
 Jaz več se ne poznam. — O bog, ta čin
 Me vničil je.

Perin.

Le mirni, oj, gospá!

Naj se preišče vendar stvar le-tá.

Kot kaže se, je resno jelo teči.

Kaj z Vami je? Al pač Vas žgè le srd,

Ker po njegovem je ves Vaš ponòs potrt?

Kaj? Ali —? Anti veste, kaj hčem reči.

Donna Diana (bolestno za-sé).

Zasmeh! Žalitev!

Perin

(glavo majoč).

Svétlost, znajte Vi:

Zaljubljenko natvorno ste igrali.

Kar čul in videl sem, ne bodite hudi!

Je, kakor, da ste se Vi vže udali.

Donna Diana (kvišku planivša).

Udala? Kaj?

Perin.

Ljubezni, menim le.

Donna Diana (tresoč se).

Jaz ljubiti? —

Perin.

Svetlóst, če nij tedaj
Ljubezen, kaj pa družega je, kaj?

Donna Diana.

Jaz sama dobro še ne vem. — Perin!
Srcé je moje polno bolečin
In v njem se vojska huda je zbudila;
Njegà sovražim, sebe bi zdrobila!

Perin (resnobo).

Tú nij ljubezen sama; res pa je,
Da čista ljubosumnost kaže se.

Donna Diana (srdita vstanša).

Kaj, to, nesramnež, mečeš mi v oči?
Jaz ljubosumna?

Perin (pomirljivo).

Svétlost!

Donna Diana (v najhujši jezi).

Grdež ti,

Izpred očij mi! Glej, da strani greš! —
Besedo jedno le še, pa umreš!

(Perin, na videz vstrašen, se pomakne nazaj. Donna Diana
v nezavednosti obstoji en trenotek, pokrije bolestno z
rokama obraz in hitro odide.)

Perin

(naprej stopivši).

Zdaj čas jej daj. Sram mora jo vpogniti.
Jaz bombo zadnjo hočem izstreliti.

Sedmi prizor.

Druga dvorana.

Don Gaston. Donna Fenisa držeč se njegove roke. K malu
potler Perin, poslušajoč.

Don Gaston.

Samá sva zdaj Fenisa, čujte mene:
Samota dá pogum, zaup želi.

Donna Fenisa.

Kraj prazni kaže, da se slavnost sklene;
Zdaj čas je, masko z lica deti.

Don Gaston.

Z obraza krinka pade, al ostane
Ljubezen in ucepi se v srcé.

Donna Fenisa.

Jaz zbog dolžnosti potrpiam Vam znane,
Da ljubav skuša vse moči sladkè.

Don Gaston.

Pri bogu, cilj jedin njen Vi ste lé.

Donna Fenisa (za-sé).

Smem li vrjeti?

Perin (na stran).

Malo manjka vžé.

Don Gaston.

Željà po časti me je v boj zvabila,
In zmage slava ter nagib lastèn;
Ljubezen to je misel le rodila,
Za Vas se v prsih mi je vnel plamèn.

Donna Fenisa (dvomeč za-sé).

Če res to misli?

Perin (na stran).

Hočemo skusíti.

(Naprej stopivši.)

Gospod grof!

Don Gaston.

Kaj je?

Perin.

Sreča Vam cvete.
Vže zrela je, a znajte čas rabiti.

Don Gaston.

Kaj meniš?

Perin.

Vže kesá princeza se
Krivic in pravi, da se bo možila.

Don Gaston.

In s kom?

Perin.

Popolnem še nij izv olila
A misli prav na Vas.

Don Gaston
(posebno važnostijo).

Povej, da te
Volitve jaz — bi ne imel kaj v čisli.

Donna Fenisa
(na stran veselo).

Tedaj bi res — ?

Don Gaston.

Povej jej, naj pomisli,
Da prednost pred menoj Don Louis-u gre.

Perin.

No, če je res. —

Don Gaston.

Dà, dà.

Perin.

Al vtegne priti,
Da bi samí brez žene šli od tu.
Don Cezar tudi hče kot Vi stvoriti,
Gorkó je hvalil — (obrne se k Fenisi) Vas.

Donna Fenisa (naglo).

Povedi mu,

Dokaži, da baš Lavra mu jedino
V zakónu more stajati zmrzlino.

Don Gaston (na stran).

Oj, mene ljubi!

Perin.

Če je želja Vas —

Donna Fenisa.

Dà, dà!

Don Gaston (izrazom ljubezni).

Fenisa!

Donna Fenisa.

Grof, Vas čislam jaz.

A pojdiva, ker tam gredo zeleni.

Don Gaston (odhajajoč).

Perin, odvrni mi zadrego to,
Dobil plačilo boš lepó pri meni.

(Odide sè Feniso na strani.)

Perin.

Zahvalim! Da mi le zelenci so
Tak daleč vže, moj plan bi dal se izpeljati.
Poskusimo! Mej tem hčem tukaj skrit ostati.

(Skrije se na drugi strani.)

Osmi prizor.

Donna Lavra, urno vstopivši. **Don Louis** pride za njo.
Perin.

Donna Lavra (ganena).

Dovolj, moj princ, vtrudila me je šala.

Don Louis.

Še zmeraj šala? — Kaj res Lavra kruta je?

Donna Lavra.

Zdaj kruta spet? Kaj vmišljate si vse?
Jaz le gizardavost Vašo sem splačala.

Don Louis.

Pa moja? — Lavra, to prevzetnost se mi zdi.

Donna Lavra.

Kaj jezni ste? Zdaj ste prijetni Vi!

Don Louis.

Če Vam prisezam —

Donna Lavra.

Menj, še vérujem Vam vse. —
Gospod moj! Vseh puščic ne postrelíte
Zamán! Prisega pač le krasna pesen je.

Don Louis (nevoljen).

Prav kot ošabnica Diana govorite,
Ki srci moškimi brezčutno se igra;
Vi kakor ona nemate srcá. —
Zdravi!

(Odhaja.)

Donna Lavra (nežno).

Don Louis!

Don Louis (ozrši se).

Lavra!

Donna Lavra.

Je-li res?

Don Louis
(urno vračajoč se).

Kaj, Lavra, kaj?

Donna Lavra

(naivno, z občutkom.)

In Vi ste za-me vnet?

Don Louis

(prime jo za roko).

Če jaz Vas ljubim, Lavra, kaj sopet
Mučite me?

Donna Lavra

(po stanki, ljubeznjivo ga pogledavši).

Če Vas žalila sem,
Prijatelj, odpustite!

Don Louis (razveseljen).

Če ljubiti

Me morete, kaj hčem Vam odpustiti?

Perin

(prikaže se v ozadju).

Donna Lavra.

Jaz sem Vam vdana; ali zbog Dijane — ?

Don Louis

(klečeč pred njo).

Tu je resnica; ona naj ostane
Ošabna v blodnji, kot brezumnim je ljubó.

Perin

(ploska z rokami in pride urno ven).

Bravo, moj princ; čast delate na bali,
Natvorno res ste nálog svoj igrali.
Živí naj mož, ki je izúmel to igró!

Don Louis (vstanši).

Ti tu, Perin? Kaj je?

Perin.

Smo vže pri cilji.

Dianin sklep poznam.

Don Louis (malomarno).

Res?

Donna Lavra.

Al res, o!

Perin (ju oponašaje).

Res? O! In še ne vprašata, kedó?

Don Louis.

No, kdo je?

Donna Diana.

Perin.

Vi samí.

Don Louis.

Kaj znorel si?

Perin (urno).

In Lavra v zákón Cezar-ja dobi.

Donna Lavra.

Prijatelj, prosim, mène vmes ne sili.

Perin.

Lepó; saj prav vesela sta obá!

Don Louis.

Dovolj, Perin, zdaj nij za šale čas.

Perin.

Prašajte Cezar-ja, saj daleč nij od nas.

Don Louis.

Al res je?

Donna Lavra.

Je-li v istini takó?

Perin

(začuden ju pogledavši).

Novice, vidim, té vesel nij tu nikdó.

Donna Lavra (nevoljna).

Čemu le jaz? On naj s Feniso zgovori se.

Don Louis (urno).

Pač res, in Gaston z njo.

Perin (s humorjem).

Vse prav vrší se. —

Haha! zdaj vidim položaj;

Ples prejšnji nij bil le zaradi bála.

Resnica časi v šali porodi se.

Fenisa, Gaston sta se zavezala;

Ošabnica povsod prekasna je sedaj.

Don Louis.

Kaj briga me!

Perin.

Galantno pač nij tó.

Sicer pa — ker snubili Vi ste njó,

Če hoče Vas, se Louis jej vdati mora.

Don Louis.

Kaj, moram?

Perin.

Morate brez vsega vpóra.
Diano pač poznate? Kde so misli Vam?

Donna Lavra (Perin-u).

Ti prav imáš!

Perin.

Takó je vselej. —
Pri ženskah takov čin ne odpustí se,
In ona! — Z Lavro več ne upajte!
Povem Vam, po tej poti ne dobí se.

Don Louis

(po kratkem premišljevanji).

Najbrž le sama šala je za tém;
Kakó, da ravno mène bi volíla?

Perin.

Ker vidite zvijačo, Vam povém:
Vas imenuje le, da njêga bi mučila.

Don Louis.

Don Cezar-ja?

Perin.

Dà.

Donna Lavra.

Kaj ga ljubi?

Perin.

Skoro, da. —

Don Cezar voli Vas, da bi ne zapazila
Diana, dà za njo mrjè.

Donna Lavra.

Kaj?

Don Louis.

Res?

Nas volijo na vídez?

Perin (kratko).

V šali le.

Donna Lavra.

To je preveč!

Perin.

Ne morem Vam tajiti.

Don Louis.

Nesramno!

Perin.

Res je tó.

Don Louis.

Ta greh se mora zmiti.

Perin.

To je vse prav. A vendar ne s krvjó;
 Če pa sovèt moj spolnite zvestó,
 Vam več še hočem obljubiti.

Don Louis.

Kaj še?

Perin.

Osvéto in še Donnino rokó.

Don Louis.

To moreš ti?

Perin.

Zastavim Vam glavó.

Don Louis.

Kaj naj stvorím?

Perin.

Če prav svoj nálog izvršíte,
Smejé si lahko jezo ohladíte.

Donna Lavra.

Nalogo jedno?

Perin.

Ali dvé,
Ker, grofica, Vi tudi poleg ste.

Donna Lavra.

Nij moč!

Perin.

Lehkò! Navzdol točí koló
Od sêbe se. Igrà bo k malu doigrána. —
A čujte me, po tém na čin srčno.

(Prime Don Louis-a in Donno Lavro za róko, da bi ja odpeljal.)

Don Louis.

In kam?

Perin.

Na svatbo. Brž, ne poprašujte, kam,
Ne vidite, da se Diana bliža nam.

(Z obéma urno odide.)

Deveti prizor.

Donna Diana (pride, v misli zatopljena, od druge strani.
Gre počasno in težavno; na sredi odra obstoji).

Donna Diana.

Je-li ljubezen v prsih plam ta žgóci?
Tegà ne morem, nehčem jaz verjéti.
Ponosa blazega ne dàm si vzéti.
Obnašati se nizko nij mi móci. —
A moj občutek, smem li ná-nj verjéti? —
Gorjé! Brez dvoma, to je plamen vróci
Ljubezni. Čutim bolečine njéne,
Ki pikajo kot kače me strupéne.
Maščuje za ponòs se moj nad máno,
Ker strélo njeno sem si jaz igrála,
In ker ljubezni nijsem vračevála,
Ki jo hranilo mi srcé je vdáno.

Neozdravljivih rán mi je zadála,
 Prevzétnež pa ne čuti muke êne,
 In vá-me stréla se je obrníla,
 Ki na begúna sem jo izprožíla.

(Zopet se zamíslí. Perin pride zadej z Don Louis-om in govori prav živáhno z njim, večkrat na Diano kažóč.)

Deseti prizor.

Don Louis. Donna Diana. Perin v ozadju.

Don Louis

(stópi urno in srčno naprej).

Kneginja, odpustíte! Móči nij
 Najvišji sréči védeti se blizu,
 In izpolnitve njé ne pospešíti.
 Klečéč zahvalim se za milost Vam,
 Ki dviga me nenadno zdaj nad vsè.

(Poklekne.)

Donna Diana.

Kaj, princ? Al z máno govoríte Vi?
 Kakóvo milost, sréčo ménite?

Don Louis.

Ki Cezar mêni je naznanil jo,
 Da v zvezo mi podaste to rokó,
 Najlépšo in najbolj bogato vse zemljé.

Donna Diana.

Brezúmen on je in še bolj ste Vi,
Če to verujete novóst brezúmnó.

Don Louis (vstanši).

Kot čudež smatram jo, po čudežih
Pa javi milost se in moč bogóv.

Perin

(dela zdej znamenja zadovoljnosti zá-se).

Donna Diana.

Vi menite, da ste ljubezni moje vredni?

Don Louis.

Ne, kneginja. Ljubezen Vaša dati
Pa more vrednost, ki brez nje sicer je vsak.

Donna Diana.

In ôn natvezel Vam je to noróst?

Don Louis.

Don Cezar, dà!

Donna Diana (zá-se).

Zdaj vé m, da ljubi on.
Zbog druge sem prezírana zdaj jaz;
In Lavra vé sramôto mojo vso! —

Perin

(migne odobrujôč Don Louis-u, ki se je ozrl).

Don Louis.

Princeza, pot znabiti sem izgréšil
 V iskanji sréce, mi odločene.
 Hitim, da bom popravil svoj pogrešek.
 Vaš oča zá-me govori gotóvo.
 Z njim združen željo bom odkril na nóvo.

Jednajsti prizor.

Donna Diana (sama).

Kako mi je? Strašná zdaj moram jaz trpéti!
 Plaména tacega pač nijsem še čutíla. —
 Kaj hčeš, ljubezen? Kaj se nijsem ti vloníla?
 Kar sem sovrážila, to moram zdaj želéti?
 Njó ljubi, zdaj znabiti jej priséga —
 Kaj naj stvorim, da jej iztrgam njega?
 Njó videti hčem in jej vse odkríti;
 Bolést, ki žgè me, bom jej pokazála,
 Strah mora jo al — vsmiljenje geníti! —
 Odkriti nji, kar bi jaz sêbi zamolčála? —
 Prej, nego jêzik nji moj stan odkríje,
 Naj srce moje ôgenj ta povžíje.

Vže gre! Kakó radóst jej povspešuje hojo.
 Srce, če se zgubiš, čast konči reši svojo!
 (Pomakne se nekoliko nazaj.)

Dvanajsti prizor.

Donna Lavra. Floretta. Donna Diana. Perin se prikaže
 pozneje v ozadju.

Floretta (tiho Lavri).

Tu blizu je in čuje; pázite!

Donna Lavra (tiho).

Ne bój se; jaz sem srčna vže dovolj.

(Glasnó.)

Jaz ne vrjamem še vsegà, Floretta.

Floretta (tudi glasnó).

Držite sréčo zdaj, ko je v rokàh,
 Segnora, če prav ne vrjamate. —
 Tu kneginja je, brž jej vse odkrijte!

Donna Diana

(naprej stopivši, zá-se).

Iščó me; toraj je le res? Nebésa!

Donna Lavra (Diani).

Sestričina preljuba, prosim te
 Boječa, stvari mi ljubáv! Don Cezar
 Je snubil me; od tvojega očeta
 Izprôsi ti me za soprogo méni.
 Obstanem ti, da prinčevo imé,
 Ród in vedênije nevrédno se
 Ne zdí mi moje lastne rodovine.
 Jaz klonim rada sklepu se, ki bo
 Naredil ga gospod moj in moj stríjc,
 A prej mu te zadeve ne odkrîjem,
 Dokler ti Cezar-ju sklep ne potrdiš.

Donna Diana (zá-se).

Preveč je to! Kakó bom vse prenêsla?
 Preveč, ljubezen! Me vže ti kaznuješ!

Donna Lavra.

Donna Diana, kaj molčíte Vi?

Donna Diana

(premagujóča se, nežnim glasom).

Glej, Lavra, jaz pretéhtovala sem,
 Kako pač čudne volje sreča je!
 Uname hitro se srcé nam v prsîh,
 Ljubezen raste, človek sreče si

Želí, ki urno vmiče se pred njim,
 Mej tem, ko nehvaležno vdaje se
 Bolj malomarnim. — Cezar-jev ponòs —
 Povem odkríto — mène míkal je.
 Vse, s čimer móžkih srca se lové,
 Zamán sem poskušala jaz pri njém.
 Na to ti nijsi mislila; ta sréča,
 Ki jaz želim si jo, se pròstovoljno
 Ponudila je tebi.

(Postaje čedalje bolj razvnetá, do najhujše strasti.)

Mène péče

Žalitev ta, kot strup. Prijaznost pa,
 Ki prosiš zá-njo, skaži ti zdaj mène,
 Jaz terjam: ti nad njim maščuj se zá-me.
 Zaničevanje on sedaj naj čuti,
 Kot sem je jaz. Kaznuj ga za ošabnost!
 Ta neobčutnež! Kaži mu srcé
 Kot marmelj. Draga Lavra, stvari ti,
 Da trpel bo, izdihováł v bolesti.
 Zaničevanje mu, zasméh za solze!

(Perin se zadej prikaže.)

Donna Lavra.

Diana, to želiš? Če dobro on
 Mi hče, kako bi kruto ga žalila?
 Pri njem to grajaš, kar vkažuješ mi,
 Naj njému jaz stvorim. Če nehvaležnost,

Greh njêmu je, je tudi greh za-mé. —
 Če ljubi on me, bom jaz njêga tudi.

Floretta

(ki je videla Perin-a, mu daje znamenja, katera on vrača).

Donna Diana

(vedno bolj vneta, do solzâ).

Ti ljubiš, Lavra, in si ljubljena?
 Zavržena jaz, zaročêna ti?
 Jaz priča zmage tvoje, svoje tuge! —
 Prej, ko strpim to, čuj, nebeski bog,
 Prej rôka ta nad toboj se, nad njim,
 Nad mano maščevala bo, srcé
 Prodrša mi, ki vá-nje slika njêga
 Zvijlačno vkrala se je, kot v svetišče
 Porednost, in ne vmakne se poprej,
 Dokler — to čutim vže — ne vniči mi
 življênja!

Donna Lavra

(preplašena se kažoč, glasno).

Kaj čujem? Bog!

Floretta (baš tako).

O joj! O joj! Takó?

Donna Diana.

Don Cezar tvoj soprog, mej tem ko jaz
 V ljubezni za-nj mrjèm? — Celó ponòs
 Njegov očara me. Ponižana
 Od njega, molim ga! — Kaj pravim! Oj!
 Takó pozabljam čast jaz svojo? — Ne!
 Moj jezik laže, blaznost govori,
 Nij ne takó, nij! — Ne vrjèmi nič!

(Pol sama zá-se, velikim trudom.)

Srcé to zmoteno hčem kaznovati.
 Izkrvaví naj, da le boljši svoj
 Si bitja del otnem.

Donna Lavra (na stran).

Nebesa, kaj bo tó!

Donna Diana

(Lavri, krotko in milo).

Čuj, Lavra, če Don Cezar te želi,
 Rokó mu daj; jaz bodem zadovoljna.
 Z njim srečna bodi ti! — Iz trme le
 Jaz htela sem si ga podvreči. Modro
 Nij bilo to; saj znala sem, da ne
 Zasluge in lepôta, ne, samó
 Fortuna ljúbav, kakor čast delí.
 Osoda le me zmogla je, ne mož. —

Sestričina, podaj mu le roko,
 Uživaj mirno srečo, ki so têbi
 Jo dale, mênî vzele zvezde. — Idi!

Donna Lavra

(začudena pogleda Floretto in ta Perin-a. On njima živahno miga, naj odideta. Ko Donna Lavra hče iti, zavpije Donna Diana, tresoč se):

Nij moči, ne! Ne morem jaz prestati!
 Zamán prikrivam plámen v svojih prsih;
 Ven šviga vže, objemajoč me, bo
 Usmrtil me. — Umíram, Lavra, oh!
 Prevzetnost moja strla me je! —

(Pade jokajoč Donni Lavri na prsi.)

Donna Lavra (vstrašena).

Bog!

Saj je zblaznela!

Floretta (tiho).

Vi jo žalite.

Donna Lavra

(po molku, glasno Floretti).

Kaj se godí? In kaj pomenja to?

Donna Diana.

12

Floretta

(baš tako Donni Lavri).

Oh, gospica, pomeni, da nij dôbro
Šalíti z Amorjem se.

Perin

(odhiti, znamenjem zmage).

Donna Diana

(dvignivša se, po stanki, ponósno in z vso močjó strásti).

Ljubim, dà!

To rêkla sem, obstala têbi sem,
Ki v svoji rôci imaš dar ljubezni,
Izbrán od srca in od mojega ponósa.
Premisli — ker sem jaz sramoto vžila,
Obstati vse — al more tvoj on biti?

(Obrne se od nje, ter odide.)

Trinajsti prizor.

Donna Lavra. Floretta.

Donna Lavra

(potem, ko je začudena gledala za Donno Diano).

Floretta, oh, to pač res šala nij.

Floretta.

Modróst ne hasne. Srce le trpi!
Zbolí ljubezni, ko ponòs zgubí se.

Donna Lavra.

Uboga! Prêveč smo ostré, mi zdí se.

Floretta.

Odveč nij kazen; anti nas je víla
Dovolj; ošabnost nje bo zdaj miníla.

Donna Lavra.

Kdé Louis je? Srcé se mi bojí.

Floretta.

Šel k strijcu je; se ti li vže predolgo zdi?
Ta igra mêní je popolnem všeč.

Donna Lavra (odhajajoč).

Vže prav! Hvalila bom jo, če bo zmaga naša.

Štirinajsti prizor.

Don Cezar. Perin. Prejšnji.

Don Cezar

(vstopajoč, vesel Perin-u).

Al res, Perin?

Perin.

Ne rêčem Vam preveč,
 Zaljubljena je, noro se obnaša.
 V glavici róji, srce je nadvoje,
 Še več, kot treba je, trpi za grehe svoje.

Don Cezar.

Al res me ljubi?

Perin.

Za Vas kar norí.

Pa le pozòr! še vsega konec nij.
 Pri ženskah takih zvutih gre paziti:
 Previdni, ker sicer en hip zna vse razbiti.
 (Zapazi Lavro, ki pride s Floretto.)
 Princeza, dobro res igrali ste.

Floretta.

In jaz, kaj praviš?

Perin (dražljivo).

No, bo vže, bo vže!

Don Cezar

(bližajoč se Lavri).

Oprostite, Segnora, da sem drznil se —

Donna Lavra.

Sem li tožila? Kaj se izgovarjate?

Najboljše je, ne mislimo na to; —

Želim Vam sreče! Zmagali srcé ste,

Srcé ponosno, moškim vsem trdó

Zaprto, kakor dobro véste —

Diana sama bo snubila Vas.

Don Cezar.

Kaj čujem?

Donna Lavra.

Kar od nje sem čula jaz.

Perin.

To nij še nič. Zaslišite njo sámo. —

Pst! Louis gre in stari naš gospod;

Diana, menim, daleč nij od tod.

Zdaj čas je, da udarec zadnji dámo.

Če Don Diego bo svoj nálog prav igral,
Bo dobro vse. — Vže gre. Vsak naj bo
krepko stal.

Premagana še ona strah nam dela.

(Pomakne se nazaj in mimogredé migne Don Diegu in
Don Louisu, da je Donna Diana blizu.)

Petnajsti prizor.

Don Diego. Don Louis. Don Gaston. Donna Fenisa.
Prejšnji. **Donna Diana** v ozadju.

Don Diego

(Don Louis-u, skrivaj pogledavši na Donno Diano).

Nad druge vse na svetu je vesela
Novóst ta za mé, princ! Kraljestvo, jaz,
Dobiva dragocen zdaj biser Vaš.
Bearna kras je barcelonski kroni,
In, princ, vesel bom gledal Vas na troni.

Donna Diana

(v silnem dušnem boji, zá-se).

Kaj vidim? — Tudi oča? Jaz uboga!
Prepôzno! Strla bo me ta nadloga.

Don Gaston (Don Louis-u).

Prijatelj, srečo dobro! Da-si jaz
 Uspeha nemam tacega za trud,
 Vendar ne bodem na osodo hud,
 Če — (k Fenisi obrnen) lepo to srcé se mi
 bo vdalo.

Donna Fenisa (šaljivo, tiho).

Vse pride, ko bo igre padlo zagrinjalo.
 (Dalje tiho mej sabo govorita.)

Donna Diana

(pride nekoliko naprej, tako, da jo vgladata Don Louis
 in Don Cezar).

Don Cezar

(v nekaki zadregi Don Louis-u).

Prijatelj, sreča naj ti zvesta bo.

Don Louis.

Voščilo s hvalo vračam ti nazaj.
 Da Lavra bo zvezala se s tabó,
 Bi skoraj jaz zavidal te sedaj:
 Ker po osodi nij se meni naklonilo
 Najvišje sreče in časti darilo.

Don Diego.

Za Vašo željo vém, Don Cezar. Da združiti
Se z Lavro smete, hčem z veseljem dovoliti.

Donna Diana

(se gane, kakor bi htela naprej stopiti, pomakne se pa
hítro nazaj, ko začne Don Cezar govoriti).

Perin

(tiho Don Cezar-ju).

Počasi, princ, trenotek je zdaj tú!
Pogodbi pot odprto je pustiti
Kdor sklepati hče mir, ne sme brez upa biti.

Don Cezar.

Gospod presvetli, prišel na ta dvor
Sem, da bi priča bil Diane slave,
Sicer za kakov drug namen ne znam.
Če prav krepost, lepôta Lavre bi
Osrečila možá, ki bi ga zbrala:
A duh Dianin vzvišeni imá
Moč in gospodstvo tákovo čez mé,
Da viteza se njenega spoznam,
In delal bom, le kar je všeči nji;
Da jaz osrečen bil bi z rôko žensko,
Le od Diane moram jo prejeti,
Ker njeno voljo smatram jaz za svojo.

Don Diego.

Kdo more dvomiti, da hčeri moji
Popolnem všeč je to?

Perin.

To Vam lahko
Pové, gospod, anti je sama tú.

Donna Diana

(ki je pazljivo poslušala Don Cezar-jev govor, naprej
stopivša, z resnôbo in ponôsom).

Povem takoj; a moj gospod in oča —
Če z jednim od obeh se bodem zaročila,
Al prav bo, kterega si bodem izvolila?

Don Diego.

Dà, ker oba jednako jaz cením.

Donna Diana (princem).

Al pa ne bom nikôgar razžalila?
Če z jednim se od Vas jaz zaročím.

Don Louis.

Kar, kneginja, želiš, bo zákon nam.

Don Gaston.

Všeč bo mi vse, karkoli boš sklenila.

Donna Diana

(resno, povéšenimi očmi).

Kot žêna rôko jaz le njêmu dam,
Čegar ponósnost je ponòs vklonila.

Don Cezar

(živáhno se jej bližajóč):

Kako ta mož presréčni zóve se?

Donna Diana

(boléstno urnostjo dvigne svojo rôko, katero Don Cezar
stráстно prime).

Tiran, ti sam si, in vprašuješ me!

Don Cezar

(klečéč pri njenih nôgah).

Čuj me, prekrasna: vedno srce moje
Jedino bije le za bitje tvoje!
Ti ljubljena si, kot nijedna žêna druga,
Vzlic zmagi svoji hčem postati jaz tvoj sluga.
Saj dosti sem trpel.

Perin.

To morem spričevati.

Donna Diana
(veselo iznenadejana).

Kaj, princ?

Don Cezar.

Hvaležnega Perin-u se spoznam.
On htel je to. —

Perin.

Gospod, nij moči Vam molčati?

Don Louis.

Ti slavo imaš in dobiček del je nam.

Donna Diana
(pazljiva, s finostjo).

Don Louis, imam li Vam kaj odpustiti?

Don Louis.

Princeza —

Don Diego
(segši mu v besedo, svoji hčeri).

Šale slišala si le,
Razven, da vsi so željni te častiti,
In Cezar ljubi te.

Don Gaston.

Oh, zdaj umêjem vse!
Priatelj Kato, čast to dela tvoji glavi.

Don Cezar.

Predragi, motiš se, to čin je le ljubávi;
Modrost nij zmogla tú.

Donna Diana

(po kratkem premišljevanji z veseljem).

Tako je, dà.

Res je, kar dvomno le sem videla:
Ljubili ste me in trpeli dôsti,
A moj soprog! Ljubezenske sladkosti
Vse nama povrno. (Drugim.) Končano je!
Jaz živo čutim, da osreči ljúbav le.
Ljubezni nam skazale se močí so:
Louis bil je Lavri vdan, Don Gaston za Feniso
Gojíl je plam, izbral si jo za drago.

(Svojemu očetu.)

Če Vam, gospod, je ljubo to,
Naj v en dan trojna srečna zveza bo
Najlepšo slávila ljubezni zmago.

Don Diego.

Oj, rad za to vam dovoljênje dam!
Vesel in mlad se čutim sopet sam.

Don Louis

(Lavro prijemši za rôko).

No, Lavra?

Donna Lavra

(kažóč na Donno Diano).

Ta izgled je mène vžgal.

Don Gaston (Donni Fenisi).

Don Gaston pa trabant bo zvezdi tej ostal.

Donna Fenisa.

Če res ostati hče, zbog mène znade biti.

Floretta.

Kaj pa gospod Perin?

Perin.

Jaz hčem tekar skleníti.

Floretta (pol srdita).

Kaj?

Perin.

Dà, golobče, nij drugač pri tem,
Jaz, kakor veš, možak previden sem.

A če ljubáv z manoj še dalje se boríla,
Znabiti tudi moj ponòs bo ukloníla.

(Podaje smešnim in ponòsnim vedênjem in obrnenim
obrazom Floretti rokó, ona po nji vdari; potem se Perin
urno k nji obrne in jo gorkó objame.)

Konec.

